

IFRS 15

Igangværende arbejde for fremmed regning

En teoretisk analyse af de ændringer som indførslen af IFRS 15 vil medføre ved den regnskabsmæssige behandling af standardiserede byggekontrakter, med særligt fokus på indregningstidspunktet.

Steffen Brinkmann Pedersen

Vejleder: Hans B. Vistisen
Cand.merc.aud. speciale ved Aalborg universitet
Januar 2016

Forord

Afhandlingen er udarbejdet i perioden 7. september 2015 til 15. januar 2016 som afslutning på cand.merc.aud. studiet ved Aalborg Universitet. Hovedområdet for afhandlingen er eksternt regnskab, hvor emnet er igangværende arbejde set i forhold til implementering af IFRS 15. Det er et aktuelt og relevant emne set i forhold til de ændringer, som indførslen af standarden, medfører.

Litteratursøgningen er afsluttet den 13. december 2015, og hvad, der siden da er kommet af analyser og vedtagelser, er der ikke taget højde for i denne afhandling.

Jeg vil gerne rette tak til min vejleder Hans B. Vistisen for god vejledning samt sparring.

Aalborg den. 15. Januar 2016.

Steffen Brinkmann Pedersen

Executive summary

The aim of this thesis is to analyse the requirements of IFRS 15, and determine the implementation effects and impact on construction companies. The ability to determine these effects is based upon a thorough analysis of the basis for developing this new standard. IASB and FASB introduced their preliminary views on revenue recognition in 2008. This was the beginning of a long developing process, which eventually lead to the final edition of IFRS 15. As a start, IASB and FASB made the argument that the standards for recognition revenue were inconsistent and vague. The inconsistency was the definition of when to recognize revenue. Revenue recognition under IAS 18 depends on the transfer of control, risks and rewards to the costumer. When comparing this requirement to the paragraphs in IAS 11, a clear difference appears. When recognising revenue under IAS 11, the entity will have to determine the value of work in progress. The value of work in progress does not require the entity to determine the transfer of control as if it was recognised accordingly to IAS 18. This inconsistency was the reason for the reconsidering of IAS 11 and IAS 18.

Throughout the process of developing IFRS 15 one of the main topics was when to recognise revenue. Recognition of revenue was discussed frequently during the developing process. An understanding of this discussion and the perspectives used as arguments in the process is important for the purpose of understanding the standard. Some of these perspectives on transfer of control were highly criticized by a number of respondents. They thought that a narrow perspective of transfer of control would be a step in the wrong direction. Furthermore the made the argument that companies couldn't implement these change with out high costs. These companies didn't have internal systems that could generate this sort of information.

In the final edition of IFRS 15 there are a lot of changes compared to IAS 11 and IAS 18. Some of the changes will result in construction companies recognising revenue over time, instead of recognising at a point in time. This is a result of a change in the fundamental perspective on how revenue is recognised. IFRS 15 brings in some new requirements, on when to recognise revenue over time. One of the requirements that is going to have a high impact on construction companies is paragraph 35c:

- *"The entity's performance does not create an asset with an alternative use to the entity (see paragraph 36) and the entity has an enforceable right to payment for performance completed to date (see paragraph 37) (IFRS 15 2014)."*

This paragraph will allow construction companies to change from recognising revenue at a point in time to recognising revenue over time. This paragraph is analysed in to different cases in this thesis. The first case shows the effect on construction companies that are developing and selling standard apartment blocs. The other case shows the effect on a development company that sells a developing project. Both companies will change their recognition of revenue from, at a point in time to recognising revenue over time.

It is clear that IFRS 15 is a lot more complex than IAS 11 and IAS 18. IFRS 15 is formed like a five step model. Each step introduces a thorough amount of guidance, some of the guidance is relatively new and some is similar to the guidance in IAS 11 and IAS 18. The amount of guidance is creating a need for more information. The construction companies have to disclose a lot more information than previously guidance required. This will result in a thorough analysis in each company on how to develop ERP systems and internal controls that can secure the correct amount of information. IFRS 15 requires a lot more information on estimates and variables. This can be a challenge for the companies especially when implementing the standard. IFRS 15 states that there are two methods for transition. The two methods are the retrospective method and the cumulative effect method. The retrospective method is a costly method and requires the entity to disclose a great amount of information. When using this method the construction company is required to restate each period before the date of initial application that is presented in the financial statements. IFRS 15 offers some practical expedients, but this doesn't lower the costs much. The most efficient method is the cumulative method. If this method offers enough information for stakeholders it would be the easiest to implement, and it would lower the transition costs.

As a finale point it is obvious that IFRS 15 will have a high impact on construction companies. The construction companies will have to change some of their internal systems. This requires a thorough analysis of the structure in the company as well as the projects. The projects are especially important for the analysis. The projects are the basis of the firm and will be the reason for changes in the internal systems. The change in the internal systems is also important for gathering information to disclosure in the annual report.

Indholdsfortegnelse

<i>Forord</i>	2
<i>Executive summary</i>	3
<i>Indledning</i>	7
1. <i>Formål</i>	9
1.1. Afgrænsning	11
2. <i>Metodologi</i>	12
2.1 Afhandlingens opbygning	12
2.2. Metodik	14
3. <i>Begrebsramme</i>	15
3.1. IFRS	15
3.2. Årsregnskabsloven	16
3.3. Baggrund for tilvirkning af IFRS 15	18
3.4. Ændring af grundlæggende forudsætninger	19
4. <i>IFRS 15</i>	24
4.1 Opbygningen af IFRS 15	24
4.2 Identificer kontrakten	25
4.3 Identificer forpligtelser	28
4.4 Fastlæg transaktionsprisen	31
4.5 Allokér transaktionsprisen	34
4.6 Indtægtsregistrering	37
4.7 Andre forhold.	39
4.8 Refleksion over IFRS 15	43
5 <i>Analyse af forskellen mellem nuværende praksis og IFRS 15</i>	45
6 <i>Analyse af opførsel af boligblok</i>	48
6.1 Case	48
6.2 Nuværende indregning	49
6.3 Fremtidig indregning	52
6.4 Kontraktmodifikation	56
6.5 Delkonklusion	60
7 <i>Analyse af development aktivitet</i>	61
7.1 Case	61
7.2 Nuværende indregning	61
7.3 Fremtidig indregning	64
7.4 Delkonklusion	68
8 <i>Implementering af IFRS 15</i>	69
8.1 Ændret regnskabspraksis	69
8.2 Præsentation	71
8.3 Implementering	72
9 <i>Konklusion</i>	77
10 <i>Litteraturliste</i>	80
10.1 Web	80
10.2 Bøger	81
10.3 PDF	81
<i>Bilag 1</i>	83
<i>Bilag 2</i>	84
2.1 Uddrag Arkil Holding A/S årsrapport 2014	84

2.2	Uddrag af FLSmith A/S årsrapport 2014	84
2.3	Uddrag af TK Development A/S årsrapport 2014	85

Indledning

Den 19. December 2008 udsendte IASB og FASB en samlet pressemeddelelse. Meddelelsen var kulminationen på en seks år lang erkendelse af svagheder i nuværende regnskabsstandarde indenfor indregning og måling af omsætning. Organisationerne var af den opfattelse, at standarderne var utilstrækkelige (Press Release 2008). I den forbindelse udtalte bestyrelsesformanden for IASB Sir David Tweedie " *We believe that a single revenue model, applied consistently across various industries and countries, would greatly improve comparability of a key number in the financial statements....*" (ibid.). Dette blev startskuddet til et længere samarbejde mellem organisationerne omkring udarbejdelsen af IFRS 15. I forlængelse af pressemeddelelsen udgav organisationerne en publikation, der omhandlede de foreløbige synspunkter og ideer til indholdet i IFRS 15. Publikationen angav en række problemstillinger ved indregning efter de nuværende standarder. I forbindelse med problemstillingerne angav organisationerne flere spørgsmål, som opfordrede til kommentarer fra interessenter udenfor IASB og FASB (Discussion paper 2008).

I publikationen blev det angivet, at der var uoverensstemmelse mellem IAS 11 og IAS 18. Uoverensstemmelsen mellem de to standarder bunder i en grundlæggende uenighed om, hvornår omsætningen indregnes, da disse har forskellige udgangspunkter. Specifikt påpeges det, at omsætning efter IAS 18 indregnes, når risiko samt fordele er overgået til køber (Ibid.). Det interessante er derfor, hvornår overgangen fra omsætningsaktiv til omsætning gennemføres. Problemstillingen opstår eksempelvis ved de kontrakter, der indeholder salg af varer samt serviceydelser. Ved salg af varer samt serviceydelser kan der opstå en situation, hvor selskabet forsat har kontrollen over aktivet, men køber har opnået risiko og fordele ved aktivet. Her kritiseres IAS 18 for manglende vejledning ved kontrakter bestående af flere elementer. Den almene fortolkning af IAS 18 er, at omsætning ved salg af flere elementer kan registreres, når det sidste element er leveret, hvilket er gældende ved standard kontrakter. I modsætning hertil er der entreprisekontrakter, som indregnes efter IAS 11, hvor omsætningen kan indregnes i takt med at arbejdet udføres. Dette sker uden en tolkning af risiko samt kontrolovergang for de enkelte elementer. Indregning af omsætning sker i stedet for ved en tolkning af entreprisen, som helhed opgjort ud fra en færdiggørelsesgrad (Ibid.).

Det er interessen for de mere komplekse salgstransaktioner samt indførselen af IFRS 15, der danner baggrund for denne afhandling. De komplekse transaktioner opstår ofte ved indgåelse af entreprisekontrakter, da disse strækker sig over flere regnskabsperioder. Desuden indeholder de levering

af varer og serviceydelser. Dernæst kan entreprisekontrakter let relateres til virkeligheden, da disse omfatter bygninger, som den almindelige dansker benytter sig af i hverdagen. Det kan være opførsel af en offentlige tilgængelige bygning, bro og lignende.

Entreprisekontrakterne er ofte forbundet med store investeringer samt risici, hvorfor enkelte projekter kan være vitale for selskaberne som opfører dem. Det seneste eksempel herpå er Phil og Søn A/S, der gik konkurs i 2013, på trods af selskabets lange historie. Phil og Søn A/S stod for opførelsen af en række større offentlige byggerier, herunder nævnes Skuespilhuset i København, Operaen og Den Blå Planet (Ingeniøren 2013). Konkursen efterlod en række kreditorer med store tab samt ufærdige offentlige projekter. Dette er endnu en faktor, der skaber interessen for entreprisekontrakter og korrekt indregning heraf.

1. Formål

Hovedformålet med afhandlingen er at belyse, hvilke forandringer IFRS 15 vil medføre hos entreprenørvirksomheder, som på nuværende tidspunkt indregner igangværende arbejde efter nuværende standarder. Problemformulering udarbejdes derfor ud fra regnskabsaflæggers synspunkt, hvor der udelukkende analyseres regnskabsmæssige problemstillinger.

Ydermere afgrænses problemformuleringen til at omhandle problemstillinger ved indregning, måling samt præsentation af igangværende arbejde ved opførsel af et standardiserede byggeri. Denne betragtning anlægges, da der her er et potentielt grundlag for forandringer ved overgangen til IFRS 15. Betragtningen omkring regnskabsmæssige problemstillinger leder op til følgende teoretisk problemformulering:

Hvilke ændringer vil indførslen af IFRS 15 medføre ved den regnskabsmæssige behandling af standardiserede byggekontrakter med særligt fokus på indregningstidspunktet?

I forlængelse af ovenstående er der anlagt undersøgende spørgsmål, som skal sammenkoble de enkelte elementer i problemformuleringen. Afhandlingen tager udgangspunkt i en analyse af de rammer, som virksomheder i Danmark aflægger regnskab efter, samt hvordan og hvorfor der foretages ændringer heraf. Endvidere udarbejdes der en analyse af IFRS 15, hvor standarden sammenholdes med problemstillinger indenfor indregning af entreprisekontrakter. Analysen af IFRS 15 som helhed skal danne det teoretiske grundlag for besvarelsen af problemformuleringen. Ydermere er der for belysningen af alle problemstillinger opstillet undersøgende spørgsmål, som skal danne grundlaget for besvarelsen af problemformuleringen:

- *Hvad var baggrunden for ændringen af praksis indenfor indregning og måling af omsætning med fokus på entreprisekontrakter?*
- *Hvilke elementer blev der debatteret ved udviklingen af IFRS 15?*
- *Hvilke retningslinjer indeholder IFRS 15?*

Dernæst analyseres:

- *Hvilke ændringer er der i forhold til nuværende standarder?*
- *Hvilke elementer skal entreprenørvirksomheder især være opmærksomme på ved indregningen af standardiserede byggerier?*
- *Hvilke problemstillinger er der i overgangsfasen?*

- *Hvilke ændringer kommer der ved indregning, måling og præsentation i regnskabet?*

Når ovenstående spørgsmål er besvaret, vil det være muligt at udarbejde en konklusion på, hvilke ændringer, som indførslen af IFRS 15 vil medfører. Fokus er entreprenørvirksomhedernes udfordringer ved indregning, måling og præsentation af standardiserede byggeprojekter.

1.1. Afgrænsning

Afhandlingen tager udgangspunkt i begrebsrammen for danske regnskabsaflæggere og herunder hjelmen til anvendelse af internationale regnskabsstandarder ved indregning og måling af entreprisekontrakter. Formålet med afsnittet er at analysere hjelmen til anvendelse af internationale standarder, samt hvorledes årsregnskabsloven er tilpasset internationale standarder gennem tiden. I den forbindelse vurderes det, at en udtømmende gennemgang af årsregnskabslovens opbygning ikke er relevant for afhandlingens problemstilling. Endvidere udarbejdes der ikke en analyse af, hvorvidt IFRS 15 er i modstrid med bestemmelserne i årsregnskabsloven. Dernæst er der afgrænset fra en beskrivelse af regnskabsvejledninger om produktionsmetoden, da det forudsættes, at brugeren har indgående kendskab teknikkerne bag produktionsmetoden og opgørelsen af færdiggørelsesgrad.

Ydermere vurderes det, at en gennemgang af de internationale organisationer og forskelle mellem disse ikke er relevant for problemstillingen, hvorfor dette ikke behandles. I afhandlingen vil der være en gennemgang af, hvorfor regnskabsstandarden blev ændret, samt hvordan den nye standard udarbejdes. Det vurderes her, at en afdækning af vedtagelse samt beslutningsprocesser i EU og Danmark vil være mindre relevant.

Ved udarbejdelsen af afhandlingen antages det som tidligere nævnt, at brugeren har et indgående kendskab til indregning af entreprisekontrakter, hvorfor der ikke udarbejdes gennemgang af nuværende standarder herunder IAS 11, IAS 18 og IFRIC 15. Derimod udarbejdes der analyse af, hvilke parametre, der ændres, og hvorledes disse på virker regnskabsaflæggeren med særlig fokus på entreprenørvirksomheder.

Grundet afhandlingens begrænsede omfang, afgrænses der fra den regnskabsmæssige behandling af licenser, returret og garantier. Dernæst er afhandlingen afgrænset til at omhandle transaktionstyper som er gængse for entreprenørvirksomheder. Dermed er ikke likvide transaktioner og Bill-and-hold ikke behandlet.

Dernæst er afhandlingen udarbejdet ud fra regnskabsaflæggerens perspektiv. I denne forbindelse er der afgrænset fra revisionsmæssige såvel som fra skattemæssige forhold.

Slutteligt afgrænses der fra, en analyse af reguleringer for aflæggelse af kvartals- og halvsårsregnskaber. Endvidere behandler afhandlingen ikke øvrige bestemmelser i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. Fokus er derfor alene på problematikker ved indførslen af IFRS 15 i forbindelse med årsregnskabet.

2. Metodologi

Metodeafsnittet ses som en forlængelse af foregående afsnit. Formålet med afsnittet er, at give læseren en viden om, hvorledes afhandlingen opbygges og sammenhængen mellem de enkelte elementer. Dernæst skal afsnittet klarlægge de metodesyn, som er anvendt ved udarbejdelsen af afhandlingen.

2.1 Afhandlingens opbygning

Afhandlingen opbygges omkring en teoretisk analyse af de forandringer, som IFRS 15 vil medføre for entreprenørvirksomheder, der opfører standardiserede byggerier. Den teoretiske gennemgang understøttes af to opstillede cases. Formålet hermed er at vise, hvorledes forskellige byggerier påvirkes af ændringerne. Afhandlingens opbygning er afbilledet i nedenstående figur:

Figur 1. Egen tilvirkning

Af ovenstående figur fremgår det, at udgangspunktet for opgaven er udarbejdelse af problemformulering samt undersøgende spørgsmål. Formålet med de undersøgende spørgsmål er ikke udarbejdelse af

delkonklusioner undervejs. Derimod er formålet, at de undersøgende spørgsmål skal give læseren en forståelse for de faktorer, som er væsentlige for en fyldestgørende besvarelse af problemformuleringen. De undersøgende spørgsmål skal således forme den endelige konklusion. Efter fastlæggelsen af det område, som søges undersøgt fastlægges den overordnede begrebsramme. Begrebsrammen er vigtig for forståelsen af de lovmæssige reguleringers betydning for regnskabsaflæggelsen.

Efter beskrivelsen af problemfelt og begrebsramme, udarbejdes der en gennemgang af baggrunden for tilvirkningen af IFRS 15. Afsnittet har til formål at skabe en forståelse for behovet for udarbejdelsen af IFRS 15. Behovet analyseres ud fra problemstillinger angivet af IASB og FASB. De angivne problemstillinger sammenholdes med de kommentarer, som organisationerne har modtaget fra eksterne respondenter. Det vurderes, at dette bidrager til en mere fyldestgørende forståelse af standarden og de forandringer, som denne medfører.

Formålet med den teoretiske gennemgang af IFRS 15 er at påvise bestemmelsernes indvirkning på entreprenørvirksomheder. Standarden er kompleks og indeholder en række bestemmelser hvorfor udvælgelse har været en nødvendighed. Endvidere vurderes det, at udvælgelsen har sikret fokusering, således at den røde tråd bibeholdes.

Dernæst sammenholdes bestemmelserne i IFRS 15 med de nuværende bestemmelser, som er reguleret af IAS 11 samt 18. Dette afsnit inddrages forud for opstillingen af komparative cases. Formålet hermed er at belyse nogle af de forandringer, som har størst betydning for entreprenørvirksomheder. Der fokuseres især på standardiserede byggerier, der ved nuværende praksis ikke kan indregne omsætning over tid.

Foregående afsnit danner grundlaget for opstilling samt gennemgang af de komparative cases. Her anvendes to fiktive cases som redskab til belysning af forandringerne. Endvidere udarbejdes der regneeksempler, hvis formål er at påvise forandringerne i virksomhedernes regnskaber. Efter udarbejdelsen heraf analyseres de problemstillinger, virksomhederne kan møde i forbindelse med implementeringen. Analysen af implementeringen er det sidste inden konklusionen. Argumentet herfor er, at implementeringen samt præsentationen i regnskabet bygger på alle faktorer, som er gennemgået i afhandlingen.

2.2. Metodik

Indenfor det erhvervsøkonomiske fagområde er der tre metodesyn - det analytiske syn, systemsynet og aktørsynet. Ved udvælgelsen af metodik skal der tages højde for en række faktorer. Aktørsynet antager, at virkeligheden er en socialkonstruktion og baseres derfor på en række mere bløde værdier, hvilket ikke er anvendeligt i denne afhandling. Systemsynet har en række antagelser omkring holisme og synergieffekter. Systemsynet fokuserer primært på helheder og sammensætningen af disse helheder (Heldbjerg 1997). Afhandlingen udarbejdes ud fra en antagelse om, at alt kan gøres tælleligt, hvorfor en antagelse omkring systemer som værende den bærende del ikke er anvendelig. Det analytiske syn aflægges for denne afhandling, hvilket begrundes nedenfor.

Det analytiske syn har sine rødder dybt forankret i fysikkens verden, hvilket betyder, at alt skal kunne måles, vejes eller gøres tælleligt (Ibid.). Ideen er, at alt skal kunne tildeles numeriske værdier, såsom et regnskab hvor der angives værdier. De numeriske værdier skal kunne måles over tid, som et led i en vurdering af udviklingen. Dette kan henføres direkte til regnskaber, hvor der ses på, hvordan de enkelte poster har bevæget sig over året eller en længere periode. Esensen er, at data søges uafhængiggjort af individet som bearbejder det, hvilket kan sammenholdes direkte med esensen af årsregnskabet *"Et retvisende billede"* – uanset hvilken regnskabsmedarbejder eller revisor, der behandler det, skal der med det samme input fremkomme det samme output. Formålet er at skabe en struktur, der bevirker, at mennesket let kan erstattes uden. Dette skal kunne foretages uden konsekvenser for resultatet, hvorfor der ikke ses på den enkeltes kompetencer eller et system som helhed.

Med i overvejelserne er der en refleksion om, at mennesket er påvirket af udefrakommende faktorer, som det ikke selv er herre over (Ibid.). Der skal derfor opstilles generelle lovmæssigheder (forretningsgange og interne kontroller) omkring reaktioner og handlinger. Formålet med afhandlingen er at gennemgå lovgivningen for at skabe klarhed over, hvorledes igangværende arbejde skal indregnes. Dernæst søges det belyst, hvordan ændringer i lovgivning samt fortolkningsbidrag kan have en indflydelse herpå.

3. Begrebsramme

Formålet med afsnittet er at give læseren information omkring den begrebsramme, som danske virksomheder skal aflægge regnskab efter. Afhandlingen udarbejdes med det formål at analysere, hvorledes IFRS 15 påvirker de børsnoterede virksomheder. Jeg har inddraget årsregnskabsloven, da det skal give et overblik over sammenhængen mellem IFRS og årsregnskabsloven.

3.1. IFRS

Danske børsnoterede virksomheder har siden 2005 været pålagt at aflægge koncernregnskab i overensstemmelse med IFRS (International Financial Reporting Standards). For de børsnoterede virksomheder, som ikke er koncerner, blev aflæggelse efter IFRS først obligatorisk i 2009 (Deloitte 2013). De internationale standarder udstedes af IASB (International Accounting Standards Boards), hvorefter disse vedtages i EU. IASB indgår i den samlede IFRS foundation, hvor IFRS komiteen udgør den anden halvdel (IFRS About 2015). Nedenfor ses de internationale grupper:

Figur 2. (Ibid.).

Det fremgår af ovenstående figur, at navnet på den udstedende myndighed har dannet grundlag for de internationale standarder, som er henholdsvis IAS og IFRS. IAS er de tidligere vedtagne standarder, som i høj grad suppleres eller erstattes af de nyere standarder benævnt IFRS. Eksempelvis erstatter IFRS 15 de tidligere anvendte standarder for indregning og måling af omsætning IAS 11 og IAS 18. Standarderne er opbygget således, at hver standard behandler et emne i regnskabet. Der findes standarder for alle regnskabsposter samt øvrige elementer i årsregnskabet. Hver standard indeholder en række bestemmelser, hvilket bevirker, at disse er langt mere beskrivende og udtømmende end årsregnskabsloven (Deloitte 2013). De internationale standarder kan derfor anvendes som fortolkning til årsregnskabsloven på de områder, hvor årsregnskabsloven er mindre udtømmende. Dette kan dog kun

ske såfremt, de internationale standarder ikke er modstridende med de bestemmelser, der er i årsregnskabsloven. Førnævnte er begrænset til at omfatte de selskaber, som ikke skal aflægge regnskab efter IFRS.

3.2. Årsregnskabsloven

Formålet med årsregnskabsloven er at definere en fælles forståelse for korrekt indregning og måling af regnskabets poster. Denne fælles forståelse er essentiel for regnskabets interne interessenter såvel som de eksterne, da det er de finansielle resultater, der skaber grundlaget for finansiering, investering og opkøb. Ud over de professionelle interessenter er der også en indirekte interesse fra andre personer, idet afgifter herunder skat og moms udregnes på baggrund af regnskabstallene. Denne interesse har dannet grundlaget for en videre gennemgang af årsregnskabslovens sammenhæng med internationale regnskabsstandarder.

Loven som anvendes i dag, har udviklet sig markant siden den første gennemgribende revision i starten af firserne, hvor den første egentlige årsregnskabslov blev vedtaget i 1981. Baggrunden herfor var det fjerde EU direktiv, som blev vedtaget i EU tre år tidligere. Direktivet omhandlede kapitalselskaber, hvor formålet var at få en mere ensartet regnskabspraksis i de europæiske lande. Direktivet er en overordnet ramme, der angiver en række minimumsbestemmelser omkring regnskabsmæssige forhold, hvorefter det enkelte land skal indarbejde disse bestemmelser i den nationale lovgivning. Det fjerde EU direktiv er koncentreret omkring aktie- og anpartsselskaber samt det transaktionsbaserede regnskabskoncept. Ved indførslen af direktivet var dansk lovgivning styret mod et værdibaseret regnskabskoncept, hvorfor kritikere mente, at ændringerne ville være en tilbagegang. Dette blev dog harmoniseret i årene efter indførslen. I 1990 blev det syvende direktiv implementeret. Det syvende direktiv blev ligeledes udstedt af EU og omhandlede konsolidere regnskaber (Steffensen 2011).

I 2001 sker der igen en gennemgribende revidering af årsregnskabsloven. I modsætning til tidligere skulle den nye regnskabsregulering ikke længere være grundlæggende baseret på udtømmende bestemmelser i lovgivningen men i langt højere grad være baseret på internationale regnskabsstandarder. Ændringen skal ses i lyset af, at regnskabsdirektiverne med tiden skulle tilpasses internationale regnskabsstandarder. I 2003 kom moderniseringsdirektivet, som fjernede de sidste forhindringer for at basere lovgivningen på internationale regnskabsstandarder, hvorefter IFRS fik større indflydelse på den nationale lovgivning (Ibid.).

I perioden 2003 - 2014 har loven ikke gennemgået gennemgribende forandringer. Ændringerne har været af mindre betydning, og har hovedsagligt haft til formål at sikre lempelse af administrative vilkår. Den seneste ændring i årsregnskabsloven blev vedtaget den 21. Maj 2015. Denne lovændring er vedtaget for at lempe de administrative krav. Grundlaget for lovændringen er udstedelsen af direktiv fra EU i 2014 (2014/95/EU).

Essensen af regnskabsaflæggelsen er beskrevet i årsregnskabslovens § 11 *"Årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab skal give et retvisende billede af virksomhedens og, hvis der er udarbejdet koncernregnskab, koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultatet..."* (Indsigt 2015). Såfremt årsregnskabsloven er utilstrækkelig kan regnskabsaflæggeren efter § 11 stk. 4. anvende standarder, der udstedt inden for rammerne af bestemmelserne jf. § 136. Af § 136 fremgår det, at regnskabsaflæggeren kan anvende standarder, der er godkendt og vedtaget i EU samt danske regnskabsvejledninger.

Ved indregning og måling af entreprisekontrakter henvises der til § 49. Bestemmelsen er langt fra udtømmende, hvorfor der kan anvendes regnskabsstandarder samt regnskabsvejledninger. De standarder, der er gældende inden for indregning og måling af omsætning, er IAS 11, IAS 18, IFRIC 15 samt regnskabsvejledning om produktionsmetoden (Ibid.).

Ovenstående gennemgang viser en klar afhængighed af internationale regnskabsstandarder i forbindelse med indregning og måling af entreprisekontrakter. Endvidere kan selskaber, som ikke aflægger regnskab efter internationale standarder kun anvende disse, såfremt de ikke modstrider med årsregnskabsloven. Det vurderes, at en videre analyse heraf ikke er relevant for problemstillingen i afhandlingen. Ovenstående har blot dokumenteret hvorledes regnskabsaflæggelsen i høj grad afhænger af de internationale standarder.

3.3. Baggrund for tilvirkning af IFRS 15

Omsætningen er for størstedelen af danske virksomheder en væsentlig regnskabspost og har derfor stor betydning for interne og eksterne interessenter. Indregning og måling af omsætning kompliceres endvidere i takt med udviklingen af salgsmetoder, hvor der løbende opstår nye problemstillinger, særligt for mere komplekse salgstransaktioner. Den generelle udvikling i samfundet har derfor skabt behov for revurdering af regnskabsstandards for indregningen heraf.

IFRS 15 er et samarbejde mellem IASB og FASB, hvilket er interessant da de to organisationer har forskellige regnskabsstandards. Fælles for begge er dog en erkendelse af manglende sammenhæng og vejledning inden for indregning og måling af omsætning. I forhold til indregning og måling af omsætning har FASB udstedt mere end hundrede regnskabsstandards (GAAP, Generally Accepted Accounting Principles). Standarderne er ofte branche bestemte, hvorfor der opstår situationer, hvor identiske økonomiske transaktioner behandles forskelligt (Discussion paper 2008). Til sammenligning har IASB kun udstedt tre standarder, som er IAS 18, IAS 11 og IFRIC 15. Disse tre standarder anses for værende mangelfulde og usammenhængende (Ibid.). Denne afhandling fokuserer på danske virksomheder, hvorfor den videre analyse tager udgangspunkt i IASB's standarder, da disse er gældende regnskabsstandards for danske selskaber.

IAS 18 indeholder regulering for indregning og måling af omsætning, og dette er derfor et naturligt udgangspunkt for analysen. Grundforudsætningen for indregning og måling af omsætning efter IAS 18 er, at virksomheden kan indregne omsætning såfremt alle nedenstående forudsætninger er opfyldt:

- *"Virksomheden har til køber overført væsentlige risici og afkast tilknyttet ejendomsretten til varerne.*
- *Virksomheden bibeholder hverken sit fortsatte ledelsesmæssige engagement, i det omfang der normalt er forbundet med ejendomsret, eller kontrollen over de solgte varer.*
- *Omsætningen kan måles pålideligt.*
- *Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen vil tilgå virksomheden.*
- *Omkostninger, som er afholdt eller vil blive afholdt i forbindelse med transaktionen, kan måles pålideligt (Kommissionens forordning 2008)."*

Af ovenstående fremgår det, at der ved indregning og måling af omsætning udarbejdes en vurdering af, hvorvidt risici og afkast er overgået til køber. Ved salgskontrakter, der indeholder salg af varer samt serviceydelser, kan der opstå en situation, hvor kontrollen over varen er overgået til køber. Dette kan ske, uden at køber har modtaget de risici og afkast, der tilknyttes varen. Det kan eksemplificeres ved, at en klasse B virksomhed indgår en salgskontrakt om levering af en række standardprodukter, hvor

produkterne leveres løbende. Hvis omsætningen indregnes efter salgsmetoden, skal der først indtægtsføres, når salget er afsluttet. Dette medfører endvidere, at virksomheden kan have mistet kontrollen over varen, hvorfor den ikke opfylder definitionen på et aktiv. Aktivt burde derfor indregnes som omsætning, hvilket ikke er muligt, før kunden har modtaget alle risici og afkast forbundet alle elementerne i kontrakten (Indsigt 2015).

Problemstillingen ved kontrakter bestående af flere elementer samt dysfunktionen mellem definitionerne, kan eksemplificeres ved entreprisekontrakter. Entreprisekontrakter indregnes efter IAS 11, hvor omsætningen opgøres efter færdiggørelsesgraden på projektet. Der foretages således ikke en sontring af hvorvidt kontrol, risici og afkast ved de enkelte elementer er overgået til køber. Sontringen foretages ud fra en helhedsbetragtning af projektet, hvor der er foretaget specifikationer, således projektet ikke kan sælges til anden køber – hvilket er grundlaget for løbende indregning af omsætning.

Ovenstående problemstillinger dannede således baggrunden for udarbejdelsen af IFRS 15. IFRS 15 har til formål at samle indregning og måling af omsætning i en sammenhængende standard. Ydermere er standarden udarbejdet med udgangspunkt i et grundlæggende ønske om at opnå en harmonisering af regnskabsstandarder på tværs af organisationerne IASB og FASB. Standarden skal sikre en større sammenlignelighed mellem lande ved analyse af nøgletal i virksomhedernes regnskaber (Discussion paper 2008).

3.4. Ændring af grundlæggende forudsætninger

Nærværende afsnit har til formål at inddrage en række af de problemstillinger og spørgsmål, som er angivet til IASB og FASB gennem processen forud for udarbejdelsen af IFRS 15. Formålet hermed er, at belyse udvalgte problemstillinger. Der anvendes her kommentarer indsendt af aktører inden for entreprenørbranchen og andre relevante organisationer. Processen for udarbejdelsen af IFRS 15 er opstillet nedenfor som en tidslinje:

Figur 3. Egen tilvirkning (IFRS Web 2015).

Ved gennemgangen er datagrundlaget i første del publikationen kommentarer til de indledende bemærkninger, med den engelske titel Preliminary views on Revenue Recognition in Contracts with Customers. Der er angivet 211 kommentarer til publikationen fordelt på en række brancher og organisationer (Revenue Recognition 2009). Ud fra en gennemgang af de indsendte kommentarer, er der udvalgt to respondenter. Det ene er et kommentarbrev fra foreningen af statsautoriserede revisorer forkortet som FSR, hvor det andet er fra organisationen Swedish listed construction companies forkortet som SLCC. Disse to organisationer er valgt ud fra deres interesser, hvor FSR vurderes værende objektiv og SLCC vurderes værende subjektiv. I kommentarerne forholder organisationerne sig til 13 spørgsmål, som er stillet af IASB og FASB i forbindelse med udgivelsen af publikationen (Discussion paper 2008).

Fælles for begge organisationer er, at de forholder sig til hvornår et salg har fundet sted, hvis der indgår både salg af varer og serviceydelser. Dette vurderes som værende en direkte forlængelse af foregående afsnits analyse omkring modstridende definitioner. Der diskuteres, hvorvidt en varer skal indregnes som omsætning, eller som et omsætningsaktiv alt efter overgang af risici og afkast eller kontrol. Spørgsmålet omkring hvornår omsætningen skal indregnes behandles af IASB og FASB, hvor der præsenteres en tolkning af kontrol, som værende det bærende element, hvilket harmonere med nuværende definition på et aktiv. Tanken er, at en varer indregnes som et aktiv, når virksomheden har kontrollen, og indregnes som omsætning når kontrollen er overgået til køber.

IASB og FASB illustrere tankegangen ved et simpelt eksempel, hvor en maler leverer maling samt arbejdskraft (Discussion paper 2008). Essensen af eksemplet er, at malingen kan indregnes, som omsætning når den er leveret, hvis der af kontrakten fremgår en kontrolovergang til køber. Hvis kontrolovergangen ikke er beskrevet, kan malingen først indregnes, som omsætning på det tidspunkt hvor malerarbejdet er udført. Ved kontrol forstås det tidspunkt hvor retten til et aktiv juridisk set er overgået til køber. Eksemplet er meget simpelt i forhold til virkelighedens komplekse transaktioner.

De to kommentarskrivelser, som er inddraget forholder sig stærkt til sondringen af juridisk overgang. Den juridiske overgang af kontrol har stor betydning for indregning af entreprisekontrakter. Ovenstående viser, at kontrollen over aktivet er afgørende for indregning af omsætning. Ved kontrakter bestående af flere elementer angives det af IASB og FASB, at der først kan indregnes omsætninger når forpligtelserne er opfyldt, medmindre kontrolovergangen af varen er beskrevet i kontrakten (Ibid.). Sammenholdes dette

med nuværende praksis så er der en klar forskel. Ved nuværende praksis indtægtsføres omsætning af entreprisekontrakter ud fra en færdiggørelsesgrad. Nuværende praksis kræver ikke en vurdering af kontrolovergang, men derimod en analyse af i hvor høj grad kontraktforpligtelserne er opfyldt ud fra forskellige tekniske metoder. FSR stiller spørgsmålstegn ved en vurdering kontrol overgang, som bærende element for indregning og måling af omsætning ved entreprisekontrakter (Eskild Jakobsen og Ole Jørgensen 2009). Argumentet herfor er, at nuværende opgørelse efter færdiggørelsesgrad er mere retvisende. Det påvises, at specielt fremstillede aktiver løbende overdrages til kunden, da de ikke kan tjene til andet formål, dernæst er køber kontraktligt forpligtet til at betale herfor. Ydermere påpeger SLCC, at interne økonomisystemer ikke er opbygget til denne form for vurdering af kontrolovergang, da de er baseret på opgørelse af færdiggørelsesgrad. Det vil derfor være omkostningstungt, for virksomhederne med en ændring i praksis (Claes Åkesson m.fl. 2009).

Opsummerende er den generelle respons, at en sådanne tolkning af overgang af kontrol ikke er anvendelig. Flere respondenter påpeger færdiggørelsesgraden, som værende mere retvisende i langt de fleste situationer. Dernæst forholder IASB og FASB til kontrakter, hvor til responsen er, at der fremadrettet bør være en standard omkring kontrakter, hvilket er IAS 32 (Revenue Recognition 2009).

Ovenstående gennemgang giver et indblik i de forandringer, som IFRS 15 vil medføre samt de grundlæggende antagelser. Den videre analyse behandler udkastet til IFRS 15 (Exposure Draft forkortet som ED), som blev udsendt i 2010. I modsætning til den første udgivelse, så er der præciseret en række yderligere forhold, der kan relateres til den endelige standard. Baggrunden for analysen er her kommentarer modtaget af SLCC samt RSM (revisionsselskab), bruddet på kontinuiteten skyldes, at FSR ikke har indgivet flere kommentarer.

I ED præciseres det for første gang hvorledes IFRS 15 opbygges som en 5-trinsmodel. 5-trinsmodellen beskriver således hvilke forudsætninger, der skal være opfyldt for indregning og måling af omsætning. Dernæst beskrives det hvorledes en entreprenørvirksomhed, skal foretage en vurdering af de gældende regler i hvert enkelt trin, for at sikre korrekt indregning og måling (Exposure Draft 2010). Dette behandles yderligere senere i afhandlingen, da det ikke giver værdi til afhandlingen, at diskutere udkastet i denne sammenhæng.

Ved udgivelsen af de indledende bemærkninger, var fokuspunktet overgang af kontrol. Efter modtagelsen af responsen, er der foretaget ændringer heraf. Overgang er defineret bredere, hvilket anses for værende mere retvisende af respondenterne. Overgangen af kontrol vil derfor ikke være fokuspunktet i den videre analyse i dette afsnit. Derimod fokuseres der på kontraktlige modifikationer, hvilket i høj grad afhænger af den generelle tolkning af kontrakter. I ED paragraf 17 beskrives det, at en kontraktlig modifikation er en ændring af en tidligere indgået kontrakt. Ændringen kan eksempelvis bestå i timing, pris, mængde og metode. Ydermere beskrives det i paragraf 18, at en kontraktlig ændring skal opfylde kravene i paragraf 10, som er kravene for at en kontrakt kan indregnes efter IFRS 15. Opfylder den kontraktlige modifikation kriterierne i paragraf 10, skal denne behandles efter IFRS 15 og vurderes gennem de 5-trin (Ibid.). Ved kontraktlige modifikationer udarbejdes der en vurdering af, hvorvidt modifikationen er afhængige af den eksisterende kontrakt. Ved vurdering af afhængighed henvises der til paragraf 13 hvor af følgende fremgår:

“An entity shall combine two or more contracts and account for them as a single contract if the amount of consideration for goods or services in one contract is dependent on the amount of consideration for goods or services in another contract—in other words, the prices of the contracts are interdependent. Indicators that two or more contracts have interdependent prices include the following:

- *The contracts are entered into at or near the same time;*
- *The contracts are negotiated as a package with a single commercial objective; and*
- *The contracts are performed either concurrently or consecutively (Exposure Draft 2010).”*

Ovenstående viser tydeligt, at kontraktlige modifikationer som udgangspunkt skal behandles afhængigt af den oprindelige kontrakt. I ED beskrives, at der er en mulighed for uafhængighed (Ibid.). Det vurderes dog, at sandsynligheden for en uafhængig kontraktlig modifikation er meget lille i praksis. Endvidere er det entreprisevirksomheden der skal bevise uafhængigheden, hvilket kan være omkostningstungt i praksis.

RSM forholder sig kritisk til de kriterier, som opstilles for hvorvidt kontrakter og kontraktlige modifikationer skal indregnes separat (John Stephens 2010). Denne holdning bakkes op af SLCC der ydermere påpeger, at kriterierne vil medføre en unødvendig kompleksitet (Claes Åkesson m.fl. 2010). Begge parter har svært ved, at se hvorvidt der kan opstå situationer hvor prisafhængighed indtræder. Ved kontraktlige modifikationer kan der også opstå ændringer i service forpligtelser, som ligger efter opførslen af byggeriet. Disse forpligtelser skal efter IFRS 15 skal indregnes, som en del af byggekontrakten, da det er svært at bevise prisafhængighed. Indregnes efterfølgende forpligtelser i

kontrakten som helhed vil dette medfører, at projektet ikke kan indtægtsføres før alle forpligtelser er opfyldt, hvilket SLCC og RSM mener er problematisk.

Ved gennemgang af de generelle kommentarer modtaget i forbindelse med udgivelsen af ED, fremgår det tydeligt, at problematikkerne beskrevet af RSM og SLCC er en general holdning. Den generelle respons var, at prisafhængighed burde anvendes, som en indikator frem for en bærende element (Comment Summary 2010). Dernæst er den generelle respons, at der ikke er foretaget fyldestgørende beskrivelse af, hvornår kontraktlige modifikationer skal indregnes, som en del af den eksisterende kontrakt eller separat. IASB og FASB fremhæver problematikken ved følgende kommentar *“It would be difficult to see when a modification would be independent of the original contracts as, by its nature, the modification relates to the original contract (Ibid.)”*. Citatet beskriver klart problemstillingen ved indregning og måling af kontraktlige modifikationer.

Ovenstående problematik blev anerkendt af IASB og FASB hvorfor de forholdte sig hertil i udgivelsen af Revised Exposure draft 2011 (forkortet som RED). RED indeholder en mere udtømmende beskrivelse af kontraktlige modifikationer, som følge af fornævnte problematikker. I RED paragraf 20, 21 og 22 beskrives det, hvorledes kontraktlige modifikationer skal indregnes. Heraf fremgår det, at en ændring i transaktionsprisen vil medfører en modifikation til den eksisterende kontrakt. Dernæst fremgår det, at entreprenøren kun kan indregne modifikationen som værende en selvstændig kontrakt, hvis følgende er opfyldt:

- Kontrakten indeholder en prissætning, som er identisk med en prissætning, såfremt der ikke var indgået en kontrakt i forvejen. Her kan der fradrages de omkostninger, der normalt ville være forbundet med salg til ny kunde.
- Kontrakten indeholder levering af varer og tjeneste ydelser som er særskilte i forhold til den eksisterende kontrakt efter forskrifterne i paragraf 27-30 (Revised Exposure Draft 2011).

Af ovenstående fremgår det, hvorvidt prisafhængigheden stadig er et delelement ved behandling af kontraktlige modifikationer, dog ikke længere det ultimative element. Endvidere henvises der til paragraf 27-30, som omhandler identifikation af separat levering af varer samt service ydelser. Essensen heraf er, at ydelsen samt varen skal leveres særskilt og dermed ikke afhængigt af den oprindelige kontrakt. Dernæst skal modtageren kunne benytte elementerne særskilt (ibid.). Denne sondring bliver der ikke kommenteret på, hvilket i høj grad skyldes, at RED ikke giver anledning til kommentarer herpå ligesom i de foregående udgivelser (ibid.). Ydermere er der ikke indarbejdet større ændringer i forhold til den

endelige udgave af IFRS 15. Den videre analyse af IFRS 15 udarbejdes derfor med afsæt i den endelige udgave af IFRS 15, hvor behandlingen af ovenstående emner vil blive belyst.

4. IFRS 15

Nærværende afsnit har til formål, at analysere væsentlige aspekter af IFRS 15. Analysen skal således danne baggrunden for den videre behandling, af problemstillinger ved indregning og måling af entreprisekontrakter. IFRS 15 er opbygget som en fem trins-model, hvorfor regnskabsaflæggeren skal tage stilling til alle delelementer ved indregning og måling.

4.1 Opbygningen af IFRS 15

IFRS 15 er som tidligere beskrevet opbygget som en fem trins-model. Fem trins-modellen er en overordnet ramme, bestående af en række underliggende paragraffer. Udover de fem trin indeholder standarden en række yderligere paragraffer, som bestemmer anvendelsesområde, omkostninger til opnåelse af kontrakt herunder afskrivning og forringelse samt præsentation i regnskabet (IFRS 15 2014). Gennemgangen udarbejdes kronologisk efter den angivne rækkefølge i IFRS 15.

Paragraf 1-9 beskriver standardens anvendelsesområde. Indledningsvist fastlægges det, at standardens formål er, at etablere principper for indregning og måling af omsætning, som sikre et retvisende billede for aktiviteten. Dernæst angives det, at standarden skal anvendes ved indgåelse af kontrakter med kunder medmindre kontrakterne jf. paragraf 5 omfatter leasing, forsikring og finansielle instrumenter. Dernæst angiver paragraf 7, at der kan opstå tilfælde hvor kontrakter er delvist omfattet af standarden og delvist af anden standard. I sådanne tilfælde skal der først udarbejdes en separering af kontrakten efter bestemmelserne i den anden standard, såfremt den anden standard ikke har bestemmelser herfor skal bestemmelserne i IFRS 15 anvendes (Ibid.). Paragraf 7 kan få betydning ved entreprisekontrakter hvor der ydes finansiering til køber eftersom, at denne finansiering er omfattet af IFRS 9. Endvidere kan dette få betydning ved forskelle mellem udført arbejde og de pengestrømme, som opnås ved eventuelle a-conto betalinger jf. paragraf 105-109 (Ibid.). Dette behandles yderligere under andre forhold, da dette har større betydning for præsentationen i regnskabet.

Efter fastlæggelsen af anvendelsesområdet opdeles standarden i fem trins-modellen. De fem trin udgør størstedelen af standarden og er opstillet på næste side.

Figur 4. Egen tilvirkning (IFRS 15 2014).

Ovenstående ramme indeholder en lang række underliggende paragraffer, hvilket gør rammen kompleks. Komplexiteten medfører endvidere, at der ikke kan udarbejdes en gennemgang heraf på overordnet niveau, hvorfor de enkelte trin behandles individuelt. I forlængelse heraf indeholder standarden bestemmelser for andre forhold såsom omkostninger til opnåelse af kontrakt, afskrivning, nedskrivninger samt præsentation i regnskabet. Disse elementer vil blive behandlet under afsnittet andre forhold.

4.2 Identificer kontrakten

Første trin i IFRS 15 er, at identificere om den indgåede kontrakt er omfattet af standarden. Det fremgår af paragraf 9, hvilke krav der er gældende for, at regnskabsaflæggeren skal anvende bestemmelserne i IFRS 15. Nedenfor ses en opstilling af essensen af disse krav:

- Parterne har godkendt kontrakten skriftligt eller i overensstemmelse med andre sædvanlige forretningsmetoder og er forpligtet til, at udføre en given ydelse eller levering af en vare.
- Leverandøren kan identificere hver enkelt parts rettigheder vedrørende de varer eller tjenesteydelser, som indgår i kontrakten.
- Virksomheden kan identificere betalingsbetingelser for elementerne i kontrakten.
- Kontrakten har forretningsmæssigt indhold dvs. risiko, tidspunkter eller størrelsen af virksomhedens fremtidige pengestrømme forventes, at ændre sig som følge af kontrakten.
- Det er sandsynligt, at virksomheden vil kunne inddrive de værdier, som de er berettiget til ved indgåelsen af kontrakten. Her skal virksomheden undersøge kundens mulighed samt vilje til, at betale for den modtagne ydelse samt vare. Dernæst skal virksomheden foretage vurdering af, om virksomheden kan indkræve det fulde kontrakt beløb eller en reduktion heraf (Ibid.).

Ovenstående kriterier viser en klar afhængighed af juridisk ret samt evne til at identificere kontraktens indhold herunder mængden og arten af ydelser samt varer. Ved indgåelse af en entreprisekontrakt om opførelse af et større byggeri, vil der højst sandsynligt være udarbejdet kontrakter som beskriver disse forhold. Det forventes derfor ikke, at der er entreprisekontrakter, som ikke er omfattet af standarden. Dernæst vurderes det, at dette er sammenhængende med de generelle krav for indregning og måling i et regnskab. Argumentet herfor er, såfremt en kontrakt er juridisk bindende, så er det overvejende sandsynligt, at fremtidige indtægter og udgifter vil tilgå virksomheden, hvorfor der skal foretages indregning heraf. Den juridiske ret defineres yderligere i paragraf 10, hvoraf essens er, at den juridiske ret bestemmes af de gængse regler for transaktionstypen i det pågældende land. I kraft af, at standarden baseres på det enkelte lands lovgivning, kan indførslen skabe forskellige problemstillinger alt efter forholdene i det enkelte land.

Kontraktens løbetid er ligeledes afgørende og standarden skal anvendes i løbetiden uanset længden på kontrakten jf. paragraf 11. Såfremt den ene part har mulighed for, at opsige kontrakten inden udløb, uden et egentlig retskrav om kompensation opstår, kan standarden ikke anvendes jf. paragraf 12. Det bærende element i paragraf 12 angives ved følgende:

- Leverandøren har endnu ikke overført varer eller serviceydelser.
- Leverandøren har endnu ikke modtaget betaling eller retten til betaling (IFRS 15 2014).

Ydermere skal leverandøren kun revurdere elementerne i paragraf 9, hvis der sker betydelige ændringer i forholdene jf. paragraf 13.

Ovenstående kan eksemplificeres ved, at kunden mister betydelig betalingsevne undervejs i processen, eller hvis der opstår uforudsete omstændigheder, som kræver større ændringer i kontrakten. I situationer hvor kriterierne i paragraf 9 ikke er mødt fuldstændigt, vil leverandøren skulle indregne efter paragraf 14-16. Opsummerende indeholder paragraf 14-16 bestemmelser der angiver, at leverandøren skal indregne omsætning når kriterierne i paragraf 9 er overvejende opfyldt. Såfremt disse ikke er overvejende opfyldt skal betaling, som modtages før opfyldelse af kontrakten, indregnes som en hensat forpligtelse. Dette kan dog føres som omsætning før opfyldelse af kontraktlige forpligtelser, hvis indholdet i kontrakten løbende ændres og derefter overvejende opfylder kravene i paragraf 9 (Ibid.).

Ved indgåelse af flere kontrakter indenfor en kortere tidsperiode med den samme kunde, eller kunder der relaterer sig til hinanden skal kontrakterne sammensluttet og indregnes samlet (portefølje metode).

Sammenlægningen af kontrakter skal dog kun ske jf. paragraf 17 såfremt en eller flere af nedenstående er opfyldt:

- Kontrakterne er forhandlet som en samlet pakke.
- Kontrakterne er indgået med en form for prisafhængighed.
- Kontrakterne indeholder serviceydelser og varer, som kan opgøres særskilt efter bestemmelserne i paragraf 22-30 (IFRS 15 2014).

Sidstnævnte kriterium henviser til andet step i fem trins-modellen, hvilket gennemgås yderligere herunder. For entreprenørvirksomheder er portefølje metode kun anvendelig i enkelte tilfælde. Eksempelvis vil en portefølje metode være anvendelige ved opførslen af en boligblok med mange ens lejligheder, som sælges enkeltvis og samtidigt til forskellige kunder.

Kontraktlige modifikationer er defineret i paragraf 18, som en ændring i omfang eller pris på det aftalte. Kontrakt modifikationen skal være godkendt af begge parter, efter samme princip, som ved indgåelse af en kontrakt. Den juridiske tolkning heraf, afhænger ligesom definitionen i paragraf 10, af det enkelte lands gældende lovgivning. Leverandøren kan således ikke indregne konsekvensen af kontrakt modifikationen, før en juridisk bindende godkendelse er på plads. Modstridende med førnævnte, så angives det i paragraf 19, at leverandøren kan indregne ændringen på kontrakten uden, at den endegyldige kontrakt er udarbejdet. Dette kan ske såfremt parterne er enige om omfanget på ændringen, men ikke enige om prisfastsættningen. Ved en sådanne situation skal leverandøren udarbejde, en estimeret effekt af ændringen efter bestemmelserne i paragraf 50-54 samt paragraf 56-58.

Dernæst kan kontrakt modifikationer indregnes i den eksisterende kontrakt, eller som en separat kontrakt. IFRS 15 indfører begrebet distinct. Distinct betyder særskilt og danner grundlaget for vurderingen af kontraktbehandlingen. De varer og serviceydelser som overføres, skal have et særskilt brug for kunden og være prisafhængige. Dette vurderes, at dette vil forekomme i et fåtal af tilfælde. Disse tilfælde vil oftest forekomme i andre branchen end entreprenørbranchen. Et eksempel på en separat indregning vil være, hvis en leverandør indgår en aftale om levering af 100 produkter i løbet af 2 år, til en stykpris på 10kr. I år et beslutter kunden sig for, at bestille 30 ekstra produkter. Disse produkter sælges til stand alone selling price på 8 kr. Dette skal behandles som en separat kontrakt, da der ikke er prisafhængighed og produkterne kan anvendes særskilt (Ibid.).

Alt i alt skal kontraktlige modifikationer behandles, som en almindelig kontrakt, hvorfor alle bestemmelserne i standarden er gældende. Det vurderes derfor, at en dybdegående gennemgang bør udarbejdes i forbindelse med analysen – hvor de enkelte bestemmelser anvendes i forbindelse med bearbejdning af de udvalgte cases.

4.3 Identificer forpligtelser

Andet trin i IFRS 15 er identifikation af varer og serviceydelser. Her forskriver paragraf 22, at leverandøren skal identificere de varer og serviceydelser der overføres til kunden. Identifikationen af varer og serviceydelser skal opgøres særskilt, eller samlet alt efter transaktionstypen. Begrebet distinct anvendes ligeledes i denne sammenhæng. Opsummerende så udarbejdes opdelingen af varer og serviceydelser særskilt, grupperet eller samlet alt efter de enkelte forhold. Paragraf 22 henviser til paragraf 23, der uddyber hvorvidt overførslen af varer samt serviceydelser kan opgøres samlet.

I paragraf 23 opstilles to kriterier, som begge skal være opfyldt, for en samlet identifikation. Disse to kriterier henviser til henholdsvis paragraf 35 og 39-40. Paragraf 35 forskriver, at leverandøren kan indregne varer og serviceydelser over tid såfremt en af følgende kriterier er opfyldt:

- Kunden modtager fordele ved overførslen af varer samt serviceydelser samtidigt.
- Leverandøren skaber et aktiv eller forøger et aktiv som kunden kontrollerer.
- Det aktiv, som leverandøren skaber kan ikke anvendes alternativt, og leverandøren har ret til betaling ud fra det udførte arbejde (IFRS 15 2014).

Ovenstående kriterier adskiller sig ikke væsentligt fra nuværende praksis, der vil dog i nogle tilfælde være ændringer. Ændringerne kan fremkomme ved, at standarden angiver et alternativt brug mod tidligere krav om opførelse efter kundens specifikke krav. Derudover beskriver kriterierne i hovedtræk de forhold, som er gældende for en entreprisekontrakt. Ved en almindelig entreprisekontrakt om opførslen af en ejendom, vil ovenstående kriterier som udgangspunkt være mødt. I forlængelse heraf, beskriver paragraf 39-40, at leverandøren skal anvende en opgørelse af færdiggørelsesgrad, som metode for indregning af omsætning løbende gennem hele kontraktperioden. Valget af metode for opgørelse af færdiggørelsesgrad skal være konsekvent for sammenlignelige transaktioner.

Udover de i kontrakten angivne forpligtelser til overførsel af varer og serviceydelser, kan der være behov for indregning af andre forpligtelser. Andre forpligtelser kan opstå, som følge af leverandørens forretningspolitikker, forretningsgange eller specifikke offentlige udtalelser. Et eksempel herpå kunne

være, at en entreprenørvirksomhed offentligt har angivet, at de bistår med driftsrådgivning som en ekstra service. Denne service er en del af de forretningspolitikker som leverandøren har, hvorfor disse muligvis ikke vil indgå i kontrakten, men stadig skal indregnes i entreprisen såfremt kunden overvejende sandsynligt vil gøre brug heraf jf. paragraf 24. Dertil kommer de omkostninger, som leverandøren har ved indgåelse samt udarbejdelse af kontrakten. Indregningen af disse omkostninger reguleres i paragraf 25 samt 91-94. Alt efter den givne situation skal leverandøren indregne omkostninger, som en udgift med det samme eller som en del af kontrakten. Nedenstående figur viser en grafisk afbildning af de to scenarier:

Figur 5. Egen tilvirkning (IFRS 15 2014).

Ovenstående figur viser hvilke forhold, som leverandøren skal foretage en vurdering af ved indregning af omkostninger forbundet med kontrakten. Ved indgåelse af en entreprisekontrakt om opførsel af ejendom vil der være omkostninger forbundet med udarbejdelse af kontrakt samt tilbud. Omkostningerne vedrørende tilbudsafgivelsen skaber ikke værdi for kunden. Dernæst vil leverandøren ikke kunne forvente godtgørelser herfor, hvorfor tilbudsomkostninger bør udgiftsføres straks. Kontraktomkostningerne bør derimod indregnes som en del af entreprisen, da disse omkostninger opstår som en del af projektet og derved skaber værdi til kunden. Samtidig forventes det også, at kontraktlige omkostninger indregnes som en del af den samlede entreprisekontrakt. Hertil kommer omkostninger forbundet med tegning af projektet, disse omkostninger bør ligeledes indgå som en del af kontrakten.

Når varer og serviceydelser er identificeret, skal leverandøren foretage en vurdering af, hvorvidt der er tale om særskilte eller samlede ydelser. Denne vurdering skal udarbejdes ud fra bestemmelserne i paragraf 27-30. Essensen af bestemmelserne er, at varen eller serviceydelserne er særskilt (det engelske udtryk *distinct*), såfremt det uafhængigt af andre kontraktlige forpligtelser har en værdi. Ydermere skal der ikke være en integration med andre serviceydelser, overførsel af varer eller eksisterende aktiver. Dernæst skal varen og eller serviceydelserne have en separat salgsværdi over skrapværdien, såfremt dette skulle sælges til tredjemand.

Et eksempel herpå kunne være en entreprisekontrakt, hvor kontrakten indeholder en forpligtelse om opførsel af en produktionshal samt lagerbygning. Begge bygninger vil have en særskilt værdi, hvorfor disse kan adskilles. Leverandøren skal her være opmærksom på prisafhængighed med videre, hvilket også har en indvirkning på, hvorvidt disse er særskilte (*distinct*) (IFRS 15 2014).

Det sidste bærende element i andet trin er vurderingen af, hvorvidt der kan indtægtsføres løbende eller ved opfyldelse af samtlige forpligtelser. Dette er allerede behandlet ovenfor ved gennemgang af paragraf 35 samt 39-40. I modsætning til løbende indregning er der indregning ved aflevering, hvor alle forpligtelser opfyldt, her er de væsentlige kriterier jf. paragraf 38:

- Såfremt leverandøren har ret til fuld betaling i kraft af fuld overførsel af aktiver, skal hele omsætningen indregnes.
- Aktivet er fysisk overdraget.
- Kunden har overtaget risiko og fordele.
- Kunden har accepteret det overført aktiv samt udførte arbejde (Ibid.).

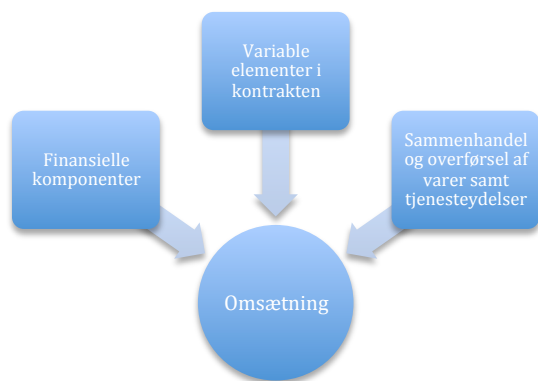
Ovenstående indtægtskriterier anvendes, såfremt transaktionen ikke er omfattet af paragraf 35-37. Ved entreprisekontrakter er det i praksis svært at forestille sig en situation, hvor omsætningen udelukkende indregnes på et tidspunkt. Argumentet herfor er, at der ved entreprisekontrakter sker løbende overgang af kontrol samt risiko og fordele ved aktivet til kunden. Ydermere vil aktivet, som er omfattet af entreprisekontrakten ikke have et alternativt formål, da essensen af en entreprisekontrakt er, at denne er specielt designet til formål såvel som kundens behov.

Sluttelig skal der udarbejdes en vurdering af, hvorvidt entreprenørvirksomheden fremstår som principal eller agent. Sondringen mellem disse er, at en principal leverer både varer og serviceydelser, mens en agent arrangerer, at varer og serviceydelser leveres af en underleverandør. Dette har en indvirkning på

indregningen af omsætning. En principal skal indtægtsføre brutto beløbet på den indtægt, som principalen er berettiget til. Hvortil en agent skal indtægtsføre netto beløbet. Til identifikation af principal og agent er kontrol angivet som værende omdrejningspunktet for analysen. Såfremt entreprenørvirksomheden har kontrol over varerne samt serviceydelseerne undervejs i processen, vil denne fremstå som principal (Ibid.). Det vurderes, at dette vil være tilfældet i langt de fleste kontrakter. Endvidere kan dette have indvirkning på nogle development selskaber, såfremt disse ikke opnår kontrol over varen samt serviceydelsen undervejs i processen.

4.4 Fastlæg transaktionsprisen

Tredje trin er fastlæggelse af transaktionsprisen. Transaktionsprisen skal indregnes som omsætning i takt med, at forpligtelserne ved kontrakten opfyldes, hvilket afhænger af den valgte metode for indregning af omsætning. Dernæst skal transaktionsprisen indeholde estimater på de variable prissætninger, som indgår i kontrakten jf. paragraf 46. Opgørelsen af transaktionsprisen specificeres yderligere i paragraf 48. Paragraffen fastlægger den overordnede fremgangsmåde ved bestemmelsen af transaktionsprisen, hvorfor nedenstående figur er udarbejdet ud fra bestemmelsen:

Figur 6. Egen tilvirkning (IFRS 15 2014).

Ovenstående figur viser, hvor komplekst det er for leverandøren at bestemme den korrekte transaktionspris. Af figuren fremgår det, hvorledes leverandøren skal undersøge en lang række aspekter af kontrakten samt branchenormer for at kunne bestemme transaktionsprisen. Det vurderes her, at særligt de variable betragtninger vil gøre det vanskeligt for leverandøren at indregne omsætningen korrekt.

De variable prisfastsættelser er særligt interessante ved entreprenørvirksomheder, da der ofte sker ændringer i prisfastsættelsen. Ændringerne kan opstå som følge af forsinkelser eller omvendt, hvis

entreprenøren er forud for tidsplanen. Variablerne er ydermere defineret i paragraf 51 som rabatter, kredit, tilbagebetaling, bonus, bøder samt andre ændringer. Endvidere er det for virksomheden svært, at forudse disse ændringer på forhånd. Paragraf 50 angiver, at virksomheden skal foretage estimer af disse variabler, når det er meget sandsynligt, at bestemte forhold vil være opfyldt. Såfremt disse forhold ikke er beskrevet i kontrakten, finder paragraf 52 anvendelse. Paragraf 52 foreskriver, at branchenormer samt den enkelte leverandørs forretningsbetingelser også skal indarbejdes. Et eksempel herpå kunne være inden for byggebranchen, hvor bøder ved forsinkelse er en del af den generelle måde, hvorpå der drives forretning. De variable elementer indregnes efter paragraf 56:

*"..... Only to the extent that it is **highly probable** that a significant reversal in the amount of cumulative revenue recognized will not occur when the uncertainty associated with the variable consideration is subsequently resolved (IFRS 15 2014)."*

Uddraget viser, hvorledes det skal være højest sandsynligt, at variablerne påvirker omsætningen, inden at disse kan indregnes. Det vurderes derfor, at de variable omkostninger først vil kunne indregnes relativt sent i processen. Argumentet herfor er, at det er svært at forudse, hvorvidt bonus, bøder eller lignende vil være aktuelle tidligt i processen grundet færdiggørelsen. Såfremt virksomheden kan påvise at de variable elementer med høj sandsynlighed vil forekomme, skal der indregnes efter nedenstående princip.

Ved opgørelsen af variable prisfastsættelser finder to metoder anvendelse efter paragraf 53. Den første metode er "The expected value". Denne metode anvendes, såfremt virksomheden har en række lignende kontrakter samt større indsigt i udfaldet af denne type kontrakter. Den anden metode er "The most likely amount". Denne metode anvendes, såfremt der er få udfald, eksempelvis hvis leverandøren enten får bonus eller en bøde – uden at mængden kan varieres. Såfremt leverandøren vælger en af metoderne, skal denne metode anvendes konsekvent gennem hele kontraktperioden jf. paragraf 54. I tilfælde, hvor leverandøren har modtaget forudbetalinger, der overstiger den forventede transaktionspris, skal leverandøren indregne dette som en forpligtelse jf. paragraf 55.

I forlængelse af ovenstående angiver paragraf 57, at leverandøren skal overveje sandsynligheden for ændringer i prissætningen. Bestemmelsen angiver her nogle indikatorer, hvorpå virksomheden skal være opmærksomme:

- Kontrakten omfatter et produkt, som er let påvirkelig af markedsconjunkturer, domme, vejrforhold samt en høj risiko for forældelse.
- Transaktionsprisen er ikke fastlagt mellem parterne i en længere periode af kontrakten.

- Virksomhedens erfaring med lignende transaktioner.
- Virksomhedens eksisterende praksis samt forretningsbetingelser, herunder specielt om virksomhedens historik viser ændringer i transaktionsprisen for lignende kontrakter.
- Kontrakten indeholder et stort antal af variable prisfastsættninger af varer samt tjenesteydelser.

Alle ovennævnte forhold skal som følge af paragraf 59 revurderes ved udgangen af en rapporteringsperiode.

Ud over de allerede fremhævede faktorer skal leverandøren være opmærksom på det Cash-flow, som afstedkommer i forbindelse med kontrakten. Ved større kontrakter er det ikke ligegyldigt, hvornår virksomheden modtager indbetalingerne fra kunden. Paragraf 60 angiver her, at leverandøren skal tage højde for time value of money samt andre finansielle komponenter.

Ved større kontrakter kan det have stor indvirkning på indtjeningen, hvis overførslen af varer samt tjenesteydelser sker forskudt af betalingen, hvilket er time value of money. Virksomheden skal korrigere for de finansielle komponenter hvis der er stor forskel på den modtagne betaling og cash selling price jf. paragraf 61. Cash selling price er defineret som den pris, en kunde ville have betalt kontant ved leveringsdagen. Henføres dette til entreprisekontrakter, er der stor forskel på, hvornår leverandøren modtager betaling. Såfremt opførslen af byggeriet strækker sig over flere år, vil inflation samt markedsrenter have en større indvirkning. I modsætning hertil skal leverandøren ikke korrigere, såfremt løbende betalinger svarer til det udførte arbejde, eller hvis kontrakten indeholder variable prisfastsættninger af enkelt varer samt tjenesteydelser jf. paragraf 62. Dernæst skal leverandøren ikke korrigere, hvis kontraktperioden er under et år, eller hvis leverandøren yder finansiering. Yder leverandøren finansiering, skal dette behandles særskilt efter de herfor gældende standarder, specifikt IFRS 9.

I de tilfælde, hvor der er sammenhandel mellem leverandøren og kunden, skal der ligeledes udarbejdes korrektioner af transaktionsprisen. Paragraf 66-69 angiver, hvorledes leverandøren skal indregne ikke finansielle aktiver, som modtages. Dette kan eksempelvis være varer eller tjenesteydelser, som anvendes i forbindelse med udførelsen af kontrakten. Såfremt dette er tilfældet, skal virksomheden indregne det modtagne til fair value, hvilket betyder markedsprisen.

Dernæst skal virksomheden foretage en vurdering af, hvorvidt denne overtager kontrollen over varen. Overtager virksomheden kontrollen, skal virksomheden indregne dette som en betaling. I situationer hvor

virksomheden ikke overtager kontrollen, skal virksomheden indregne det modtagne som en reduktion af kontrakten. I forlængelse heraf angives det, at såfremt virksomheden foretager betaling til kunden, skal der udarbejdes en vurdering af, om det modtagne er særskilt i forhold til den eksisterende kontrakt. Vurderer virksomheden, at det er særskilt, skal dette behandles som et hvert andet køb. Vurderes det derimod, at det modtagne ikke er særskilt, skal dette indregnes som en reduktion i transaktionsprisen og dermed omsætningen jf. paragraf 70-72.

4.5 Alloker transaktionsprisen

Fjerde trin er allokering af transaktionsprisen til kontraktens komponenter. IFRS 15 angiver fire metoder til allokering af transaktionsprisen for de enkelte komponenter i kontrakten. Nedenstående figur viser de fire metoder:

Figur 7. Egen tilvirkning (IFRS 15 2014).

Med udgangspunkt i ovenstående figur udarbejdes der først gennemgang af stand alone selling price. Leverandøren skal som udgangspunkt anvende stand alone selling price til opgørelse af transaktionsprisen for de enkelte komponenter jf. paragraf 74. Stand alone selling price er defineret som den pris, hvorved leverandøren ville sælge produktet eller ydelsen særskilt til kunden. Prisen skal opgøres på det tidspunkt, hvor kontrakten indgås jf. paragraf 76 samt 77. Eksempelvis skal leverandøren ved salg af tegl til en bygning afgøre, om der er lignende transaktioner, der kan definere prisen. Sammenligningen

kan foretages, hvis produktet er solgt samtidigt, på samme betingelser og til en lignende kundetype. Alternativt kan leverandøren anvende listepreiser for enkelte varer og ydelser.

I situationer, hvor leverandøren ikke har mulighed for at anvende en stand alone selling price eller listepreiser, skal der udarbejdes et estimat jf. paragraf 78. Leverandøren skal vurdere alt tilgængelige information herunder markedsforhold, branchenormer samt information omkring kunden. Paragraf 79 angiver tre metoder til opgørelsen, og det er et krav, at den samme metode anvendes konsekvent ved ensartede transaktioner. Den første metode er markedsvurderingsmetoden. Ved denne metode skal leverandøren sammenholde transaktionen med lignende transaktioner i markedet. I entreprenørbranchen forventes det, at der ikke vil være problematikker i praksis ved anvendelse af denne metode. Entreprenørbranchen anvender materialer og arbejdskraft som er let tilgængelige, hvorfor der er mindre difference mellem de enkelte leverandøres priser.

Den anden metode er kost-plus metoden. Efter denne metode skal leverandøren prisfastsætte efter en mark-up på deres omkostninger. Det vurderes, at leverandøren kan anvende denne i praksis uden de store udfordringer. En leverandør med stor erfaring vil relativt nemt kunne vurdere, hvad en normaliseret dækningsgrad er på enkelte produktgrupper.

Den sidste metode kan kun anvendes i særlige tilfælde jf. paragraf 79 C. Ved denne metode skal leverandøren allokere transaktionsprisen på de elementer, hvor leverandøren kender prisen. Den resterende del af prisen skal således fordeles forholdsmæssigt på de resterende varer samt serviceydelser. Det vurderes, at denne metode er relativt svær for leverandøren at anvende. Såfremt resterende elementer består af flere forskellige typer varer og serviceydelser. Metoden kan derfor kun anvendes, såfremt følgende er gældende.

- Leverandøren sælger den samme vare eller serviceydelse til forskellige kunder samtidigt men med stor variation i prisen. Samtidig har leverandøren ikke mulighed for at sammenligne med tidligere transaktioner.
- Leverandøren sælger en ydelse eller varer, som aldrig er solgt alene.

Det vurderes, at entreprenørvirksomheder i langt de fleste tilfælde kan anvende mere sikre metoder til allokering af prisen. Det kan dog være nødvendigt at kombinere ovennævnte med andre metoder. Eksempelvis kan leverandøren ved en entreprisekontrakt levere to forskellige varer, som aldrig er blevet leveret før og ikke set i markedet. I sådan et tilfælde vil leverandøren kunne kombinere kost-plus metoden

samt ovenstående metode. Dette sker ved, at leverandøren først allokere den resterende transaktionspris af entreprisekontrakten på disse to varer. Dernæst udarbejdes der en forholdsmæssig fordeling samt en vurdering af, hvilken dækningsgrad lignende produkter har. Herved kombineres disse to metoder for at skabe et bedre beslutningsgrundlag – hvilket er i overensstemmelse med paragraf 80.

Ved allokering af transaktionsprisen skal leverandøren indregne rabatter. Disse rabatter opgøres som forskellen mellem den allokerede stand alone selling price og den faktiske pris. Rabatten skal fordeles forholdsmæssigt ud på alle komponenter i kontrakten, såfremt leverandøren ikke kan henhøre rabatten til specifikke komponenter jf. paragraf 81. Allokeringen kan henhøres til udvalgte komponenter jf. paragraf 82 såfremt:

- Leverandøren ofte sælger komponenterne særskilt eller som en særskilt enhed af flere komponenter.
- Leverandøren tilbyder rabat ved særskilt salg.
- Den henhørte rabat udgør en substantiel del af den samlede rabat.
- Der er stærkt bevis for, at rabatten bør henhøres til de enkelte komponenter (IFRS 15 2014).

Alle ovenstående kriterier skal være opfyldt for allokeringen af rabatten til enkelte komponenter i kontrakten. Det vurderes her, at dette ikke vil skabe større problemer for entreprisevirksomheder, da transaktionsprisen samt rabatter vil være allokere i tilbudsmaterialet. Samtidig anvender denne type virksomheder varer og serviceydelser, som er relativt gængse på markedet, hvorfor indsigten i prisfastsættelsen vil være høj.

Dernæst er der allokering af variable elementer. Variable elementer identificeres og angives i tredje trin, hvorefter disse skal allokere. Disse forhold kan allokere til enkelte komponenter i kontrakten eller til alle komponenter i kontrakten. Dette afhænger af kontraktens specifikke forhold. Allokeringen skal kun foretages, såfremt betingelserne for indregning af variable forhold er opfyldt jf. beskrevne forhold i tredje trin. Allokeringen er beskrevet i paragraf 84-86, hvor essensen er, at leverandøren skal kunne henhøre de variable forhold til særskilte elementer i kontrakten, hvis forholdet ikke skal allokere til kontrakten som helhed.

Ud over de variable forhold kan der undervejs i kontraktperioden opstå ændringer i prissættelsen. Når prisen for en varer eller serviceydelse ændres undervejs i processen, skal der ikke foretages en allokering af stand alone selling price på ny. Derimod skal leverandøren indregne ændringen på de enkelte

elementer som en øget eller formindsket omsætning. Dette skal ske i den periode, hvor prisændringen har en effekt jf. paragraf 88. En sådanne ændring kan fremkomme ved en aftalt overførsel af varer til dagsværdi - hvilket ikke er kendt på tidspunktet, hvor kontrakten indgås. I dette eksempel kan leverandøren opgøre ændringen på en komponent, som særskilt kan specificeres i kontrakten - hvilket er et krav efter bestemmelserne i paragraf 22 B. Endvidere skal ændringen kun udarbejdes efter paragraf 22 B såfremt, kriterierne i paragraf 85 er opfyldt. Disse kriterier baseres på evnen til at, adskille de enkelte komponenter. Dernæst er der situationer hvor prisændringen sker, som følge af en kontraktlig modifikation. I dette tilfælde skal ændringen indregnes som en ændring af eksisterende kontrakt eller som en ny kontrakt. Dette sker efter bestemmelserne i paragraf 18-21.

4.6 Indtægtsregistrering

Ved femte trin skal virksomheden foretage en vurdering af, hvornår kontrakten kan indtægtsføres. Der er som udgangspunkt to tidspunkter, hvor det ene er løbende indtægtsførelse og det andet er ved afslutning af projektet. Overgangen af kontrol er et af de bærende elementer for, hvornår virksomheden kan indtægtsføre. Nedenstående skema er opstillet med fokus på de bærende elementer for vurderingen:

Figur 8. Egen tilvirkning (IFRS 15 2014).

Figuren er udarbejdet efter bestemmelserne i paragraf 35. Af paragraf 35 fremgår det, at kun en af ovenstående skal være opfyldt for løbende indregning af omsætning. I situationer, hvor ingen af ovenstående kriterier er opfyldt, skal virksomheden indregne omsætning ved afslutning af projektet. Bestemmelserne er grundlæggende beskrevet i andet trin, hvorfor der henvises hertil.

Første betingelse omhandler de situationer, hvor en kunde løbende modtager fordele og brugsret over det leverede. Dette er i nogle tilfælde ved serviceydelser relativt simpelt at indregne. Eksempelvis kan det være en kontrakt om løbende vedligeholdelse og opdatering af en virksomheds ERP systemer. Et bærende element i denne vurdering er, hvorvidt en anden leverandør vil kunne overtage kontrakten uden en ændring af det udførte arbejde ved overgangen, hvilket vil være tilfældet ved en række kontrakter om serviceydelser. Dette giver dog anledning til en nærmere vurdering af leasing og development aktiviteter. Ved development aktiviteter kan der stilles spørgsmålstejn ved, hvorvidt der sker løbende overgang. Der henvises til indeks B3-B4. Her af fremgår det, at der skal udarbejdes en vurdering, af hvorvidt leverandøren vil kunne udskiftes løbende, uden at der skal foretages ændringer i projektet eller forpligtelse til meromkostninger.

Den anden betingelse vedrører de situationer, hvor leverandøren skaber eller forbedrer et aktiv, som løbende kan anvendes af kunden. Overgang af kontrol er reguleret i paragraf 33. Heraf fremgår det, at kontrol er defineret som:

- Mulighed for direkte brug af aktivet.
- Anvende aktivet til at forhøje et andet aktivs værdi.
- Anvende aktivet til at mindske omkostninger.
- Sælge aktivet.
- Anvende aktivet som sikkerhed for lån.
- Fysisk kontrol over aktivet (IFRS 15 2014).

Definitionen er relativt bred og beror ikke kun på adgang til et færdigt aktiv. Dette kan få større betydning for entreprisevirksomheder, som opfører boligblokke, hvor lejlighederne sælges separat. Efter IAS 11, kan der ikke indregnes ved opførelsen heraf, da kunden ikke har mulighed for at påvirke væsentlige ændringer i den enkelte lejlighed. Dette kan i nogle tilfælde ændre sig, da definitionen af kontrol er langt bredere defineret i IFRS 15 end i IAS 11.

Sluttelig er der den tredje betingelse, at aktivet ikke har et alternativt brug, og leverandøren har ret til betaling. Dette kan potentielt have en indvirkning på entreprenørvirksomheder, som opfører boligblokke, hvor køberen erhverver en specifik lejlighed. Af paragraf 36 fremgår det, at aktivet ikke må have et alternativt brug. I vurderingen af, hvorvidt aktivet har et alternativt brug, skal virksomheden forholde sig til de kontraktlige forhold. Hvis en køber har indgået en købsaftale på en specifik lejlighed, og entreprenørvirksomheden har ret til betaling herfor. Kan entreprenørvirksomheden ikke anvende

lejligheden til andet formål, hvorfor der kan indregnes løbende omsætning. Dette afhænger dog i høj grad af de generelle regler i det pågældende land samt de kontraktlige bestemmelser. Endvidere henvises der til paragraf 36 til indeks B6-B8. De forhold som skal vurderes er angivet nedenfor:

- Virkningerne af kontraktlige restriktioner og praktiske begrænsninger i forhold til at sælge aktivet til en anden kunde. Muligheden for opsigelse af kontrakten med kunden er ikke relevant i denne sammenhæng.
- En kontraktlig begrænsning er væsentlig, hvis en kunde kan håndhæve sine rettigheder til aktivet over for leverandøren. Derimod er en kontraktlig begrænsning ikke væsentlig, hvis aktivet kan udskiftes med andre aktiver, som virksomheden kan overføre til en anden kunde uden at bryde kontrakten, og uden at virksomheden påtager sig betydelige omkostninger.
- Virksomheden skal kunne sælge aktivet til en anden kunde, uden at der opstår væsentlige omkostninger i forbindelse med ombygning mv.

Ovenstående kriterier viser en klar afhængighed af, om leverandøren skal medtage tab eller markant meromkostninger ved salget til en anden kunde. Dette kan få en større indvirkning for development selskaber. Development selskaberne opfører ofte projekter, hvorefter projekterne sælges undervejs i processen.

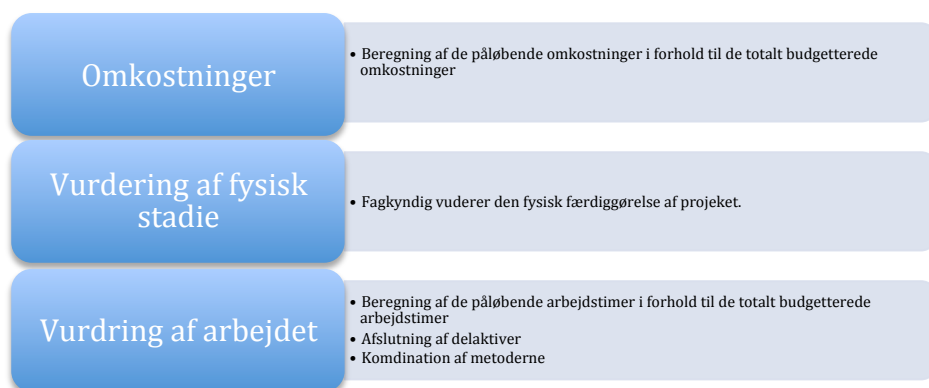
I modsætning til løbende indregning er der indregning på det tidspunkt, hvor kontrakten afsluttes. Indregningen skal foretages, når alle kontraktlige forpligtelser er opfyldt. Der er som tidligere beskrevet under andet trin, opstillet en række kriterier herfor jf. paragraf 38, hvorfor der henvises hertil.

Opsummerende kan disse bestemmelser få stor indflydelse for nogle entreprisevirksomheder. Det afhænger i høj grad af den enkelte kontrakt, hvorfor dette skal indarbejdes i salgsmaterialet. Der vil være nogle development selskaber, som går fra løbende indregning til indregning ved færdiggørelsen af kontrakten. Dernæst vil der være andre entreprenørvirksomheder, som oplever det modsatte - altså går fra indregning af ved afslutning til løbende indregning.

4.7 Andre forhold.

Ud over bestemmelserne gennemgået under de enkelte trin, beskriver IFRS 15 en række yderligere forhold, regnskabsaflæggeren skal forholde sig til. De øvrige forhold behandler præsentation- og oplysningskrav. Forholdene reguleres i langt højere grad i denne standard end tidligere standarder, hvorfor dette kan medfører større ændringer for den enkelte virksomhed.

Entreprisekontrakten skal løbende indregnes som omsætning, såfremt kravene gennemgået i femte trin er overholdt. I kontraktperioden påvirker entreprisekontrakten således resultatopgørelsen og balancen. De enkelte forhold har endvidere stor betydning for, hvor i balancen entreprisekontrakten skal placeres. Forståelsen for præsentationen i regnskabet hænger unægteligt sammen med den valgte metode. Ydermere har valget af metode stor indvirkning på de oplysninger, som virksomheden skal afgive i regnskabet. På næste side ses forskellige metoder til opgørelse af færdiggørelsesgrad oplistet.

Figur 9. Egen tilvirkning (Indsiget 2015).

Der angives ikke et hierarki for, hvilke af ovenstående metoder der er mest retvisende. Virksomheden skal derfor selv vurdere, hvilken metode der passer bedst til den pågældende virksomhedsdrift. Når virksomheden har besluttet, hvilke metoder der skal anvendes, skal virksomheden indregne omsætning samt omkostninger løbende i resultatopgørelsen. Den løbende indregning kræver, at bestemmelserne gennemgået i figur 8 er opfyldt. Modposten til den løbende indregning af igangværende arbejde er som et aktiv eller passiv i balancen. Dette indregnes som et aktiv indregnet til salgspris, såfremt værdien af igangværende arbejde er højere end modtagne forudbetalinger. Igangværende arbejde kan kun indregnes til salgspris, såfremt der anvendes løbende indregning.

Ved indregning på leveringstidspunktet indregnes igangværende arbejde til kostpris. Det specificeres i IFRS 15 paragraf 105, at balanceplaceringen afhænger af forholdet mellem igangværende arbejde og modtagne forudbetalingen. Hertil angiver paragraf 106, at forudbetalinger skal føres som en forpligtelse, hvis disse overstiger værdien af igangværende arbejde. Omvendt skal det placeres som et aktiv, hvis entreprenørvirksomheden overfører varer og serviceydelser inden modtaget betaling jf. paragraf 107.

Endvidere skal leverandøren overveje behovet for nedskrivning på igangværende arbejde, såfremt der er tilgået meromkostninger, hvortil det forventes, at kunden ikke vil betale for disse.

Ud over præsentationen i resultatopgørelsen samt balancen indfører IFRS 15 en række yderligere krav til oplysning herunder anvendt regnskabspraksis samt noter. Formålet med yderligere oplysning i regnskabet er at sikre regnskabsbrugeren den fornødne indsigt i den enkelte virksomheds forhold. Detaljeringsgraden af oplysningerne har stor betydning for regnskabsbrugerens mulighed for at sammenligne data på tværs af selskaber. Virksomhederne skal derfor fremover beskrive de kontrakter, der er indgået med kunder, signifikante skøn samt de omkostninger der er aktiveret i forbindelse med opnåelse samt udarbejdelse af kontrakten jf. paragraf 110. Ydermere er det et krav, at virksomheden foretager vurdering af den korrekt mængde information, således der ikke oplyses ukorrekt værdi jf. paragraf 111.

Nedenstående skema er ikke udtømmende, men indeholder udvalgte elementer, hvor det vurderes, at virksomheden skal være ekstra opmærksomme. Det er dermed ikke en tjekliste, da kravene beror på en vurdering af den enkelte virksomheds forhold. Virksomheden skal derfor foretage en vurdering af, hvilken informationsmængde samt opdeling, der giver de bedste oplysninger til regnskabsbrugeren.

Oplysning	Beskrivelse
Specifikation af omsætning	- Varer eller tjenesteydelser. - Geografisk opdeling af omsætning. - Marked og kundesegment. - Typer af kontrakter, herunder længde samt overførsel. - Salgskanaler.
Anlægsnoter for aktiver og forpligtelser	- Primo og ultimo for tilgodehavender og kontraktlige forpligtelse samt årets ændringer. - Relationen mellem betaling og levering. - Kontraktlige ændringer som påvirker hidtidig samt fremtidig indregning.
Oplysning om leveringsforpligtelser	- Hvornår en varer eller ydelser er leveret.

	- Væsentlige betalingsbetingelser for kontrakterne. - Arten af varer og serviceydelser samt anvendelse af underleverandør. - Returret samt andre forpligtelser.
Transaktionspris som er allokeret til ikke afsluttede kontrakter	- Værdien af ikke afsluttede kontrakter. - Hvornår omsætningen forventes indregnet.
Signifikante variable elementer	- Angive hvilken metode der anvendes til opgørelse af signifikante skøn, samt hvorfor denne metode anvendes. - Metode til opgørelse af variable elementer herunder time value of money samt ikke monetære betalinger. - Metode til allokering af pris til kontraktens enkelte elementer. - Metode til værdisætning af reklamationer, tilbagebetaling og lignende.
Kontraktomkostninger	- Aktiverede omkostninger forbundet med udarbejdelse af kontrakten. - Omkostninger forbundet med udførelse af kontraktlige elementer. - Metode til opgørelse af amortisation.

Figur 10. Egen tilvirkning (IFRS 15 2014).

4.8 Refleksion over IFRS 15

Formålet med afsnittet er en refleksion over IFRS 15, og de problemstillinger standarden behandler. Grundlaget for vurderingen er ovenstående gennemgang af IFRS 15, samt udvalgte problemstillinger fremhævet af respondenterne ved udarbejdelsen af standarden.

Helt overordnet ændrer standarden på grundlæggende kriterier for, hvornår omsætning kan indregnes. De grundlæggende kriterier, som ændres er, at der kan indregnes omsætning over tid, såfremt en vare eller ydelse ikke har et alternativt brug for virksomheder. Hertil kommer, at virksomheden skal have ret til betaling for det arbejde, som er udført, såfremt kontrakten opsiges. Gennem processen for udarbejdelsen af IFRS 15 har en række respondenter forholdt sig kritisk til ændringen. Kritikken er, at det for den enkelte virksomhed er svært at anvende bestemmelsen og udarbejde en tolkning heraf. IASB og FASB har i forbindelse med det sidste udkast forud for standarden udgivet en publikation. I publikationen er der fremlagt en opsamling af de generelle bemærkninger, som respondenterne har indgivet. Heraf fremgår det tydeligt, at det nye begreb "Et alternativt brug" giver anledning til debat:

"Respondents who highlighted that 'alternative use' may be a difficult notion to understand also explained that elements of the description of 'alternative use' in paragraph 36 may not be interpreted correctly....Those respondents were concerned that those elements of the definition of 'alternative use' could include inventory items that an entity may be explicitly (and contractually) prohibited to transfer to another customer. (IASB og FASB 2012) "

Efter modtagelsen af disse bemærkninger har IASB og FASB valgt at indarbejde en mere udførlig vejledning til denne bestemmelse, som findes i appendiks B.

Ovennævnte problemstilling er dog ikke løst ved indførslen af den ekstra vejledning. Det vurderes, at der vil være situationer, hvor en vare, der før blev indregnet som lager, fremover indregnes som omsætning. Det kan eksemplificeres ved følgende:

- En fabrik har længe produceret produkt Y. Produkt Y er designet af fabrikken og har været solgt til en række kunder. Udviklingen i markedet har dog medført, at produktionen er stoppet, da varen kun sælges til en mindre kunde. Endvidere genoptages produktionen, når den tilbageværende kunde foretager en bestilling. Produktet kan ikke sælges til andre kunder, hvorfor der er indgået aftale omkring sikkerhedsstillelse for betaling for det arbejde som er udført til dato.

Såfremt kunden ønsker en leverance af produktet, og produktionen genoptages, kan virksomheden indregne omsætning løbende. Efter de nuværende standarder vil der være tale om en produktion til lager,

hvorfor omsætning først kan indtægtsføres ved levering. Eksemplet viser, hvorledes de nye begreber, som indføres i IFRS 15, bevirker til langt flere overvejelser omkring indtægtsregistrering.

Dernæst vurderes det, at den øgede kompleksitet bliver en udfordring for entreprenørvirksomhederne. Den øgede kompleksitet ses i de første paragraffer i standarden, hvor entreprenørvirksomheden skal fastlægge, hvorvidt en kontrakt er omfattet af standarden. Ved fastlæggelsen af kontrakten skal entreprenørvirksomheden vurdere rettigheder, forretningsmæssigt indhold, de enkelte transaktioner af varer og serviceydelser samt kundens evne og vilje til at betale. Ved større entreprisekontrakter er det en omkostningstung proces at foretage disse vurderinger. Sammenholdes dette med den nuværende standard IAS 11, er denne langt mindre beskrivende på området.

Bestemmelserne for vurdering af en kontrakt er ikke det eneste punkt, hvor kompleksiteten øges. Tværtimod er det generelt, at kompleksiteten øges inden for de enkelte delelementer af indregningen. Hvorvidt kompleksiteten er værdsat eller ej, er der ikke en endelig konklusion på. Der henvises her til den opsummering, som organisationerne har udarbejdet på baggrund af de modtagne kommentarer. Opsummeringen viser, at nogle respondenter værdsætter den øgede kompleksitet, hvor andre påpeger dette som en svaghed (IASB og FASB 2012). Hvorvidt kompleksiteten ses som en styrke eller svaghed afhænger i høj grad af respondentens perspektiv. Nogle virksomheder vil have lettere ved at tilpasse deres interne styring til de øgede krav end andre.

Inddrages de tidligere anvendte kommentarer fra SLCC og RSM, fremkommer SLCCs holdning tydeligt. SLCC pointerer, at IFRS 15 indeholder 130 paragraffer samt 350 kommenterende paragraffer, hvorimod IAS 11 indeholder 46 paragraffer (Claes Åkesson m.fl. 2012). Ydermere indeholder IFRS 15 paragraffer, som er langt mere komplekse og svære at fortolke end paragrafferne i IAS 11. Endvidere påpeger SLCC, at der er en generel forståelse for anvendelsen af IAS 11 og den effekt, IAS 11 har på regnskabet. SLCC stiller derfor spørgsmålstejn ved, hvorvidt IFRS 15 vil skabe en højere kvalitet i regnskabet (Ibid.). Det vurderes, at SLCCs argument for den øgede kompleksitet er velbegrundet. IFRS 15 tilføjer en række bestemmelser for emner, som hidtil ikke har været reguleret i samme omfang. Endvidere stilles der spørgsmålstejn ved SLCCs bekymring for, hvorvidt standarden bevirker til et bedre beslutningsgrundlag for regnskabsbrugerne. Argumentet for, at IFRS 15 bevirker til et bedre beslutningsgrundlag for regnskabsbrugerne, er mængden af information. Ved en analyse af et selskab vil informationsmængden

altid være afgørende. Såfremt information er tilgængelig, kan regnskabsbrugeren udbygge sin analyse med flere faktorer, hvorfor det vurderes, at denne analyse vil være stærkere.

5 Analyse af forskellen mellem nuværende praksis og IFRS 15

En analyse af forskellene mellem nuværende praksis og IFRS 15 er essentiel for forståelsen af de ændringer, som indførslen af den nye standard, vil medføre. Analysen udarbejdes med fokus på forandringer, som kan få betydning for entreprenørvirksomheder. Der vil ikke kunne udarbejdes en analyse med en konklusion på de forhold, som påvirker den enkelte virksomhed, hvorfor analysen fremhæver mulige problemstillinger. Argumentationen herfor er, at de tidligere standarder som IAS 11, IAS 18 og IFRIC 15 anses for værende relativt "tynde", hvilket blev behandlet i kapitel 3.2. Den manglende vejledning har endvidere skabt grundlaget for egen fortolkning. Denne fortolkningsmulighed bevirker, at der ikke er et endegyldigt svar på effekten af IFRS 15. Dernæst afhænger analysen af den enkelte entreprenørvirksomhed:

- Hiddidige indregning.
- Forretningskoncept.
- De enkelte projekter.
- Generel lovgivning.

Med ovenstående in mente vil der være en række elementer, som ændres. Ændringerne fremkommer som følge af en langt mere udtømmende standard. IFRS 15 er som tidligere beskrevet opbygget som en fem trins-model, der kan anvendes overordnet ved indregning og måling af entreprisekontrakter. IFRS 15 indfører bestemmelser på områder, hvor der før har været mulighed for fortolkning. Nedenstående gennemgang er opdelt i de overordnede parametre, som påvirkes. Endvidere danner afsnittet baggrunden for den videre analyse af ændringer ved overgangen til IFRS 15.

Emne	IAS 11 / IFRIC 15	IFRS 15	Konsekvens
Indregningstidspunkt	Kontrollen over aktivet samt væsentlige fordele og risici overføres løbende til kunden i takt med produktionen.	Kunden modtager og forbruger løbende fordele ved det leverede aktive eller ydelse. Leverandøren skaber eller forbedre et aktiv som løbende kan anvendes af kunden.	Det vurderes, at der ikke er en væsentlig forskel på kriterierne. Det bemærkes dog, at definitionen på kontrol er relativt bred i IFRS 15. Kontrol kan således være mulighed for at belåne aktivet mv.
Indregningstidspunkt	Parterne har foretaget individuelle forhandlinger omkring produktet. Kontrakten er bindende og indgået før fremstilling af aktivet.	Leverandøren skaber et aktiv som ikke har et alternativt brug, og leverandøren har ret til betaling for udført arbejde til dato.	Det vurderes her, at der er virksomheder, hvis projekter overgår fra indregning ved levering til løbende indregning. Eksempelvis kan en entreprenørvirksomhed der opfører et boligkompleks med lejligheder, indregne løbende såfremt lejligheden er solgt. Dette forudsætter, at køber er forpligtet til at betale, og kan opnå kontrol.
Kontrakt Modifikationer.	Indregnes på to måder - Som en ændring i eksisterende kontrakt. - Som en ny kontrakt.	Indregnes på to måder - Som en ændring i eksisterende kontrakt. - Som en ny kontrakt.	Den væsentligste ændring fremkommer ved, at kontraktlige modifikationer skal indarbejdes efter standarden. Dernæst er der i IFRS 15 indarbejdet en

			væsentlig mere detaljeret guidning for indarbejdelser heraf.
Måling af salgspris	Indregnes til dagsværdi.	Indregnes til virksomheds normale salgspris.	Ingen væsentlig ændring.
Allokering af salgspris	Ingen vejledning	Indregnes efter 4 metoder - Stand alone selling price. - Justeret markedspris. - Kost-plus. - Allokering af restpris.	Det vurderes, at der ikke er væsentlige ændringer udover, at det nu er præciseret hvilke metoder der skal anvendes. Dette afhænger i høj grad af den enkelte virksomhedsskøn og viden.
Skøn vedrørende variable elementer	Indregnes når det er sandsynligt og beløbet kan måles pålideligt.	Indregnes når det er meget sandsynligt. IFRS 15 angiver to metoder - The expected value - The most likely value.	Dette kan have indvirkning på indregningstidspunktet eftersom, at definitionen ændres fra sandsynligt til meget sandsynligt.

Figur 11. Egen tilvirkning (Indsigt 2015 samt IFRS 15 2014).

Ovenstående gennemgang viser, at der er grundlag for ændringer, der ikke bare påvirker præsentationen men også resultatet. Endvidere beror forandringerne som tidligere påpeget på den enkelte virksomhed, og de entreprisekontrakter, som virksomheden har udarbejdet. Dette gennemgås derfor yderligere i analyseafsnittet med udgangspunkt konkrete eksempler.

6 Analyse af opførsel af boligblok

Indledningsvist er analysen opdelt i to cases inden for entreprenørbranchen, hvilket er opførsel af boligkompleks samt opførsel af blandede erhvervsejendomme. Disse to cases er fiktive og opstillet ud fra gennemgangen af IFRS 15 samt analysen af forskellene i forhold til nuværende standarder. Formålet med de to cases er at redegøre for væsentlige forskelle, som i praksis kan have stor betydning for den enkelte virksomhed.

6.1 Case

Entreprenørvirksomheden B. Bendsen A/S har købt en centralt beliggende grund i Aalborg. Selskabet har erhvervet grunden med ønsket om at opføre en boligblok indeholdende 10 lejligheder, som sælges enkeltvis til private. Lejlighederne opdeles i A, B og C. Endvidere sælges lejlighederne på forskellige vilkår, da der er stor forskel på de enkelte lejligheder. Ejendomsprojektet løber over 3 år og B. Bendsen A/S indregner færdiggørelsesgraden på baggrund af antal arbejdstimer, som er pågået projektet. Projektet påbegyndes den 1. juli 2017, hvor alle lejligheder er solgt. I forbindelse med salget indhentes der bankgaranti for købers evne til at betale.

B. Bendsen A/S forventer, at projektet kan sælges med en avance pr. lejlighed på 25 %, og at de totale fælles omkostninger udgør t.kr. 1.000. Dernæst er det B. Bendsen A/S holdning, at der ikke sælges til køber uden en bankgaranti. I alle kontrakter er der indeholdt et nedslag i prisen på 5 %, såfremt lejligheden ikke er færdig inden den 30. juni 2020. Ved udgangen af andet regnskabs år kan B. Bendsen A/S fastlægge de variable omkostninger med høj sandsynlighed. Resultatet er, at projektet ikke er forsinket, hvorfor der med stor sandsynlighed ikke udløses rabat. Lejlighederne er opdelt på følgende salgskontrakter:

Lejlighedstype A

- Der er to A lejligheder, som begge er beliggende i stueplan. Lejlighederne er 50m² og indrettet med to værelser. Lejlighederne sælges for t.kr. 1.000 pr. lejlighed, og der betales ved overtagelsen.
- Køber har ikke mulighed for at foretage ændringer til lejligheden før overtagelsen og er ikke forpligtet til at betale før overtagelsen.

Lejlighedstype B

- Der er fire B lejligheder, som er beliggende på første og anden sal i opgangen. Lejlighederne er 100m² og indrettet med tre værelser.
- Lejlighederne sælges for t.kr. 2.000 pr. lejlighed, og der modtages en forudbetaling på t.kr. 300.

- Køber har mulighed for at foretage mindre ændringer til lejligheden før overtagelsen og er forpligtet til, at betale for det arbejde, som er udført til dato.

Lejlighedstype A

- Der er fire A lejligheder, som er beliggende på tredje og fjerde sal i opgangen. Lejlighederne er 150m² og indrettet med tre værelser.
- Lejlighederne sælges for t.kr. 2.500 pr. lejlighed, og der modtages en forudbetaling på t.kr. 500.
- Køber har mulighed for at foretage mindre ændringer til lejligheden før overtagelsen og er forpligtet til at betale for det arbejde, som er udført til dato.

6.2 Nuværende indregning

Ved analysen af den nuværende indregning skal entreprenøren fastlægge, hvilken standard projektet skal indregnes efter. De nuværende standarder for denne type projekter er IAS 11 og IAS 18. Sondringen mellem hvilken standard, der skal indregnes efter, udarbejdes på baggrund af kontrakten. I ovenstående eksempel er der tre typer af kontrakter. Fælles for alle kontrakter er, at køber ikke har mulighed for at foretage individuelle tilpasninger. De strukturelle rammer for projektet er fastlagt af sælgeren, hvorfor der kun kan foretages ændring af mindre elementer i ejendommen.

Såfremt entreprenørvirksomheden vil foretage løbende indregning af projekterne, skal IAS 11 samt IFRIC 15 kunne anvendes. Kriterierne for anvendelse af IAS 11 fremgår af paragraf 3 i standarden. Af paragraffen fremgår det, at kontrakten skal være individuelt forhandlet mellem sælger og køber. Køber skal kunne bestemme specifikke krav for projektets design (IAS 11 2009). I relation til casen vil de specifikke krav eksempelvis kunne omhandle indretningen af lejlighedens grundplan i forhold til rumopdeling. De strukturelle elementer er fastlagt af sælger, hvorfor IAS 11 ikke kan anvendes. Dernæst er det et krav, at projektet overholder bestemmelserne i IFRIC 15 paragraf 11, som er angivet nedenfor:

*“...An agreement for the construction of real estate meets the definition of a construction contract when the buyer is able to **specify the major structural elements** of the design of the real estate before construction begins and/or specify major structural changes once construction is in progress (whether or not it exercises that ability)....” (IFRIC 15 2009)*

Ud fra ovenstående kan det konkluderes, at projektet ikke kan indregnes som en entreprisekontrakt, da kravene i IAS 11 samt IFRIC 15 ikke kan opfyldes. Argumentet herfor er, at køber ikke har mulighed for at foretage specifikation af betydelige elementer i kontrakten. Med udgangspunkt i førnævnte fremhæves det i IFRIC 15, at der skal indregnes efter bestemmelserne i IAS 18, såfremt bestemmelserne for entreprisekontrakt ikke er opfyldt.

Ved anvendelse af IAS 18 indregnes der efter enten salgsmetoden eller produktionsmetoden. De afgørende forudsætninger for metodevalget er angivet i IAS 18 paragraf 14 samt 16. Essensen heraf er overgang af risiko og afkast ved varen (IAS 18 2009). Udgangspunktet for løbende indregning og måling er en løbende overgang af risiko og afkast. Ved entreprenørvirksomheder ses dette ofte ved installation på en kundes grund eller anlæg. Eksempelvis vil en entreprenørvirksomhed kunne indregne løbende omsætning, ved opsætning af tag og andre bygningsdele, da risiko og afkast ses som værende overført i takt med, at materialerne opsættes ved kunden. I denne case sker overgangen først ved levering af den færdige lejlighed, hvorfor der ikke kan indregnes efter produktionsmetoden. Argumentet herfor er, at lejligheden opføres på entreprenørvirksomhedens grund, og kunden bærer ingen kontrol, risiko samt afkast før endelig levering af hele projektet.

Ud over fastlæggelsen af metoden for indregning skal entreprenørvirksomheden foretage en vurdering af, hvorvidt ejendommen skal opdeles i særskilt indregning. I IAS 18 angives det, at kontrakter skal opgøres særskilt såfremt kontrakterne har selvstændig værdi for kunden. Dernæst er det et krav, at de anvendte materialer kan opgøres til dagsværdi, og leveringen er under sælgers kontrol. Med udgangspunkt i dette kan der argumenteres for en opdeling af projektet i ti kontrakter. Argumentationen understøttes yderligere, da lejlighederne sælges til ti forskellige købere. Det vurderes dog, at kontrakterne kan samles på lejlighedstype, da disse er identiske. Ydermere vil det i praksis være alt for omkostningsfuldt samt usikkert at fordele de enkelte omkostninger ud på et præciseret lejemål. Omkostningerne til de enkelte lejligheder kan opgøres som et estimat pr. lejlighed, hvorefter dette allokeres til de 3 lejlighedstyper. Omkostningerne til fællesarealer, projekttegninger samt salgsmateriale indregnes som en del af de totale projektomkostninger. De indirekte omkostninger fordeles efter kvadratmeter på de enkelte lejligheder.

Med udgangspunkt i ovenstående gennemgang er der foretaget en eksemplificering af, hvorledes projektet skal indregnes. Ved eksemplet er der udarbejdet et estimat af de totale omkostninger, som pågår projektet. Disse omkostninger skal aktiveres løbende til kostpris. Den løbende aktivering er i eksemplet baseret på de medgåede omkostninger. Omkostningerne er identiske med færdiggørelsesgraden, da dette skaber en bedre komparativ case i forhold til den videre analyse. Opstillingen af de bagvedliggende omkostninger samt øvrige beregningsfaktorer er vist i bilag 1.

Kr.	År 1	År 2	År 3
Resultatopgørelse			
<i>Indtægt A lejligheder</i>	0	0	2.000.000
<i>Indtægt B lejligheder</i>	0	0	8.000.000
<i>Indtægt C lejligheder</i>	0	0	10.000.000
<i>Omkostninger A lejligheder</i>	-18.000	0	-1.500.000
<i>Omkostninger B lejligheder</i>	-72.000	0	-6.000.000
<i>Omkostninger C lejligheder</i>	-110.000	0	-7.500.000
Resultat	-200.000	0	5.000.000
Aktiver			
<i>Opførsel af A lejligheder</i>	750.000	1.200.000	0
<i>Opførsel af B lejligheder</i>	3.000.000	4.200.000	0
<i>Opførsel af C lejligheder</i>	750.000	3.750.000	0
<i>Modregning forudbetaling</i>	-3.200.000	-3.200.000	0
Total	1.300.000	5.950.000	0
Passiver			
<i>Egenkapital</i>	-200.000	-200.000	4.800.000

Ud fra ovenstående ses det, hvorledes virksomhedens resultat først påvirkes af salgsmkostningerne, da disse jf. IAS 18 ikke kan aktiveres (Indsigt 2015). Omkostninger kan ikke aktiveres, da de ikke skaber en værdi for kunden og derfor ikke indgår som en del af omkostningerne til opførslen af lejlighederne. Dernæst fremgår det tydeligt, at salget først påvirker resultatopgørelsen i tredje regnskabsår. Salget kan først indtægtsføres i tredje regnskabsår, da kravene for indregning af omsætning efter IAS 18 først opfyldes ved levering. Nedenfor ses en opsummeret opstilling af kravene for indregning:

- De indtægtsskabende ydelser er udført (byggeriet er færdigopført).
- Indtægten kan måles (hertil kommer måling af variable elementer).
- Det er sandsynligt, at betaling vil finde sted.
- Omkostningerne kan måles pålideligt (Indsigt 2015).

Alle ovenstående kriterier er først opfyldt i tredje regnskabsår, hvorfor effekten på resultatopgørelsen først fremkommer her. Eksemplet kan endvidere sammenkobles med tidligere inddragne debat om, hvorvidt denne indregning er retvisende for de faktiske transaktioner. Af kontrakterne fremgår det, at ejendommen er solgt tidligere i forløbet end år tre. Hertil mener IASB og FASB med indførslen af IFRS 15, at dette ikke er retvisende for de faktiske transaktioner. Dette har ført til en betydelig ændring af

kriterierne for indregning og måling af denne type transaktioner. Ændringerne er særligt interessante, da de har stor påvirkning på entreprenørens regnskab, hvorfor den videre analyse behandler den fremtidige indregning og måling heraf.

6.3 Fremtidig indregning

Som tidligere beskrevet er IFRS 15 opbygget som en fem trins-model, hvor B. Bendsen A/S skal vurdere alle parametrene i de enkelte trin for den enkelte kontrakt. Sammenholdes dette med ovenstående, fremkommer en tydelig forskel i forhold til detaljeringsgraden under flere af de enkelte trin. Det første trin er identifikation af kontrakten, hvilket modstridende med førnævnte ikke adskiller sig betydeligt fra de nuværende standarder. Ved anvendelsen af bestemmelserne i første trin er det essentielt for B. Bendsen A/S at analysere, hvorvidt de enkelte kontrakter er omfattet af standarden. Kriterierne for denne vurdering er opsummerende angivet nedenfor:

- Parterne har godkendt kontrakten.
- Leverandøren kan identificere hver enkelt parts rettigheder.
- Virksomheden kan identificere betalingsbetingelser for elementerne i kontrakten.
- Kontrakten har forretningsmæssigt indhold.
- Det er sandsynligt, at virksomheden vil kunne inddrive de værdier, som de er berettiget til ved indgåelsen af kontrakten (IFRS 15 2014).

Med udgangspunkt i ovenstående fastlægges det, at kontrakterne er omfattet af standarden. Der er tale om almindelige købskontrakter, som er juridiskbindende. Dernæst indeholder kontrakterne en detaljeret beskrivelse af rettigheder samt den lejlighed, som sælges. Kontrakterne er udarbejdet således, at køber kan identificere den købte lejlighed. Endvidere vurderer B. Bendsen A/S, at køber er i stand til at betale jf. forretningspolitikken for indhentning af bankgaranti ved salget. Dernæst skal B. Bendsen A/S identificere de enkelte kontrakter og vilkårene herfor. Der er her tale om tre forskellige kontrakttyper og i alt ti forskellige kontrakter. Endvidere skal B. Bendsen A/S vurdere, hvorledes disse kontrakter kan samles til en eller flere samlede kontrakter. Det afgørende er her, hvorvidt lejlighederne er solgt samtidigt til samme kunde eller kunder, som ligner hinanden. I denne case sælges lejlighederne til forskellige kunder, som ligner hinanden, og det vurderes at dette sker samtidigt- hvorfor kontrakterne kan samles i gruppering efter lejlighedstype.

Når B. Bendsen A/S har identificeret kontrakterne, skal der udarbejdes en opgørelse af de forpligtelser, som virksomheden har indgået. Forpligtelserne kan opgøres som en samlet eller særskilt overførsel af

varer og serviceydelser. I denne case vil forpligtelserne kunne opgøres samlet for den enkelte kontrakt, da kunden modtager fordele ved overførslen af varer samt serviceydelser samtidigt. Hertil påpeges det, at B. Bendsen A/S leverer varer, som særskilt vil kunne sælges til kunden. Dette er dog ikke en udslagsgivende argumentation for en opdeling i særskilte ydelser. B. Bendsen A/S leverer en samlet lejlighed, hvor der er brugt tid på en integration af de enkelte elementer, hvilket er det bærende element.

Når de kontraktlige forpligtelser er identificeret, skal B. Bendsen A/S tage stilling til andre forpligtelser. De andre forpligtelser kan opstå som følge af B. Bendsen A/S forretningspolitikker. I denne case er der ikke indarbejdet yderligere omkring andre forpligtelser, hvorfor dette ikke analyseres nærmere.

Transaktionsprisen opgøres som den samlede transaktionspris inklusiv de variable elementer. Udgangspunktet tages i de variable elementer, som er prisnedslag ved for sent afleverede lejligheder. Ved fastlæggelsen af disse variable elementer skal B. Bendsen A/S vurdere, hvorvidt disse meget sandsynligt vil forekomme. Ved opgørelsen af variable prisfastsættelser finder to metoder anvendelse. Den første metode er "The expected value", og den anden metode er "The most likely amount". Fælles for begge metoder er, at de afhænger af B. Bendsen A/S evne til at forudsige, hvor sandsynligt det er, at de enkelte forhold træder i kraft. B. Bendsen A/S vil ved indgåelsen af kontrakten have svært ved at forudsige disse forhold, hvorfor der i denne case ikke vil blive indregnet en effekt heraf. B. Bendsen A/S er forpligtet til at revurdere denne sandsynlighed løbende. I denne case forventer B. Bendsen A/S at kunne fastlægge dette sandsynligt ved udgangen af andet regnskabsår. B. Bendsen skal anvende "The most likely amount", da denne metode beror på få udfald – hvilket stemmer overens med, at de variable elementer er en enten eller situation. Ud over de i kontrakten beskrevne variable elementer, skal B. Bendsen A/S tage højde for andre variabel forhold. Dette kan være forhold som vejrmæssige forhold, da dette sænker byggeprocessen samt øger omkostningerne. Vurderingen beror i højgrad på B. Bendsen A/S tidligere erfaringer, og det er derfor allerede indregnet i deres kalkule for den total mængde arbejdstimer afgivet i tilbuddet.

Når transaktionsprisen er fastlagt, skal denne allokere ud på de enkelte elementer i kontrakten. Der henvises her til de fire metoder, som er angivet i kapitel 3.8. B. Bendsen A/S har et indgående kendskab til deres varer samt serviceydelser. Dette skal forstås på den måde, at der er et veletableret marked for salget. Dette har stor betydning, da virksomheden kan allokere efter stand alone selling price. Dette er i praksis nemmere for virksomheden, da der kan anvendes listepreiser i stedet for estimater.

Ud over de varer og serviceydelser, som er del af kontrakten, er der omkostninger forbundet med projekttegninger og salgsmaterialet. Omkostningerne til projekttegningerne kan indregnes som en del af den samlede entreprisekontrakt, da det forventes, at køber betaler herfor. Endvidere skaber disse omkostninger en værdi for kunden. Omkostningerne til salgsmaterialet skal derimod udgiftsføres med det samme, da disse omkostninger ikke kan forventes dækket af kunden.

Sidste trin i IFRS 15 for indregning af kontrakter, er en vurdering af, hvornår der kan indtægtsføres. Her adskiller IFRS 15 sig markant fra de nuværende standarder. Selve kriterierne for, hvornår der kan indregnes løbende omsætning, ændres. Det er tidligere påpeget, hvorledes der for indregning efter IAS 11 er krav om en høj grad af specificerede kundeønsker i udformningen af projektet. Disse krav vil ikke længere være gældende.

Ved anvendelsen af IFRS 15 tages der i stedet udgangspunkt i, hvorledes den opførte lejlighed har et alternativt brug for virksomheden. Det alternative brug er som tidligere defineret ved en kontraktlig forpligtelse til en kunde. Såfremt B. Bendsen A/S indgår en aftale om salget af en specifik lejlighed til en kunde, kan B. Bendsen A/S ikke omdirigerer lejligheden til andet brug. Hertil kommer kravet om, at kunden skal være kontraktligt forpligtet til betaling, for det arbejde, der er udført til dato ved et eventuelt ophør. Begge betingelser skal være opfyldt for løbende indregning. Sammenholdes dette med case beskrivelsen vil B. Bendsen A/S kunne indregne salget af lejlighed B og C løbende. Argumentet herfor er, at der ikke er et alternativt brug, da selskabet bundet af kontrakten. Dernæst er køber forpligtet til at betale for det arbejde, som er udført til dato ved eventuelt ophør. I modsætning hertil vil lejlighed A ikke kunne indregnes løbende, da køber ikke er forpligtet til at betale for det arbejde, som er udført til dato ved eventuelt ophør. Dernæst lægges der vægt på, at begge parter ikke kan opsige kontrakten uden en større økonomisk konsekvens. Med udgangspunkt i gennemgangen er der opstillet et beregningseksempel for hvordan kontrakten skal indregnes efter IFRS 15. For bagvedliggende beregninger henvises der til bilag 1.

Kr.	År 1	År 2	År 3
Resultatopgørelse			
<i>Indtægt A lejligheder</i>	0	0	2.000.000
<i>Indtægt B lejligheder</i>	4.000.000	1.600.000	2.400.000
<i>Indtægt C lejligheder</i>	1.000.000	4.000.000	5.000.000
<i>Omkostninger A lejligheder</i>	0	0	-1.500.000
<i>Omkostninger B lejligheder</i>	-3.000.000	-1.200.000	-1.800.000
<i>Omkostninger C lejligheder</i>	-750.000	-3.000.000	-3.750.000
<i>Salgsomkostninger</i>	-200.000	0	0
Resultat	1.050.000	1.400.000	2.350.000
Aktiver			
<i>Opførsel af A lejligheder</i>	750.000	1.200.000	0
<i>Opførsel af B lejligheder</i>	4.000.000	5.600.000	0
<i>Opførsel af C lejligheder</i>	1.000.000	4.000.000	0
<i>Modregning forudbetaling</i>	-3.200.000	-3.200.000	0
Total	2.550.000	7.600.000	0
Passiver			
<i>Egenkapital</i>	1.050.000	2.450.000	4.800.000

Ovenstående beregningseksempel viser, hvorledes entreprenørvirksomheden skal indregne løbende omsætning. Det bemærkes dog, at det ikke er alle lejligheder, hvor der kan foretages løbende indregning. Lejlighedstype A overholder ikke kravene for løbende indregning efter IFRS 15, hvorfor denne ikke påvirker resultatopgørelsen i år et samt to. Omkostningerne til lejlighed A føres derfor i balancen under aktiver til kostpris. For lejlighedstype B og C føres der løbende omsætning med en estimeret avance på 25%. Eftersom at lejlighederne først overdrages i tredje regnskabsår, aktiveres det igangværende arbejde til salgspris. Virksomhedens resultat påvirkes i første regnskabsår af salgsomkostningerne, da disse jf. IFRS 15 ikke kan aktiveres (IFRS 15 2014). Omkostninger kan ikke aktiveres, da de ikke skaber en værdi for kunden og derfor ikke indgår som en del af omkostningerne til opførslen af lejlighederne.

6.4 Kontraktmodifikation

I henhold til ovenstående case behandler nærværende afsnit kontraktmodifikationer. Dette område er specifikt udvalgt fordi, at der ofte sker ændringer i kontrakter om opførsel af ejendom. Endvidere tilføjer IFRS 15 en række bestemmelser, som i høj grad definerer elementer, som tidligere ikke har været beskrevet i IAS 11 eller IAS 18. Analysen sammenkobles med ovenstående case, hvor følgende kontrakt modifikation er fastlagt.

B. Bendsen A/S har i samarbejdet med køberne til lejlighedstype C valgt, at ændre på lejlighedens indretning. Indretningen ændres således, at lejlighederne får et åbent køkken-alrum med kogeø i stedet for en opdelingen af køkken og stue. Alle fire købere har accepteret ændringerne. Ændringerne resulterer i en højere pris for lejligheden, hvilket ikke er fastlagt før overdragelsen. Omkostningerne pr. lejlighed stiger med t.kr. 100. Ændringen er vedtaget i begyndelsen af tredje regnskabsår.

Med udgangspunkt i ovenstående, så fastlægges det, at casen ikke er omfattet af bestemmelserne i IAS 11 - hvorfor IAS 18 anvendes. I forhold til kontraktmodifikationer indeholder IAS 18 ikke bestemmelser herfor, da omsætningen ikke kan indregnes før overgangen af risiko og afkast ved ejendommen. De kontraktlige modifikationer indregnes derfor først ved afslutning af projektet. Dette forudsætter endvidere, at kontrakten ikke er særskilt i forhold til den første kontrakt. Kontraktmodifikationen vurderes værende sammenhængende med den oprindelig kontrakt jf. arten af modifikationen. Dermed giver de kontraktlige modifikationer ikke større udfordringer ved denne indregning. Endvidere giver den variable og endnu ikke fastlagte pris ikke problemer ved indregning. Argumentet herfor er, at prisændringen ikke er aktuel i forhold til indregning før levering af den færdige lejlighed, hvor det antages, at prisen er fastlagt. Effekten af modifikationen ses angivet på næste side.

Kr.	År 1	År 2	År 3
Resultatopgørelse			
Indtægt A lejligheder	0	0	2.000.000
Indtægt B lejligheder	0	0	8.000.000
Indtægt C lejligheder	0	0	10.000.000
Prisnedslag 5 %	0	0	500.000
Omkostninger A lejligheder	-18.000	0	-1.500.000
Omkostninger B lejligheder	-72.000	0	-6.000.000
Omkostninger C lejligheder	-110.000	0	-7.500.000
Tillæg omk. Lejlighed C			-400.000
Resultat	-200.000	0	5.100.000
Aktiver			
Opførsel af A lejligheder	750.000	1.200.000	0
Opførsel af B lejligheder	3.000.000	4.200.000	0
Opførsel af C lejligheder	750.000	3.750.000	0
Modregning forudbetaling	-3.200.000	-3.200.000	0
Total	1.300.000	5.950.000	0
Passiver			
Egenkapital	-200.000	-200.000	4.900.000

Ovenstående eksempel viser, hvorledes resultatet først påvirkes i tredje regnskabsår. Endvidere ses det, at kontrakten behandles som en del af den eksisterende kontrakt. Såfremt ovenstående case var omfattet af reglerne i IAS 11, er der yderligere bestemmelser for behandlingen af kontraktlige modifikationer. Bestemmelserne er angivet i paragraf 13:

“A variation is an instruction by the customer for a change in the scope of the work to be performed under the contract. A variation may lead to an increase or a decrease in contract revenue. Examples of variations are changes in the specifications or design of the asset and changes in the duration of the contract. A variation is included in contract revenue when:

- *It is probable that the customer will approve the variation and the amount of revenue arising from the variation; and*
- *The amount of revenue can be reliably measured (IAS 11 2009).”*

Begge ovenstående kriterier skal være opfyldt for, at en kontraktlig modifikation skal kunne indregnes. Kriterierne angiver, hvornår en modifikation kan indregnes. Dermed er der efter nuværende standarder

ingen yderligere beskrivelse af, hvordan en modifikation skal behandles. Dette giver en stor mulighed for fortolkning, hvilket bevirker, at kontraktlige modifikationer efter nuværende indregning, kan indregnes på en række forskellige måder. IAS 11 indeholder dog en yderligere bestemmelse, der angiver, at entreprenørvirksomheden skal vurdere, hvorvidt det er en selvstændig kontrakt eller en tillægskontrakt jf. paragraf 10. Ovenstående case vil dog ikke være en særskilt kontrakt jf. arten af modifikationen, som ikke kan være særskilt i forhold til den første kontrakt.

I modsætning til nuværende standarder indeholder IFRS 15 en række bestemmelser for indregningen af kontraktmodifikationer. Først og fremmest skal B. Bendsen A/S fastlægge, hvorvidt kontraktmodifikationen er juridisk bindende. I eksemplet har begge parter indgået kontrakten, hvorfor den efter dansk lovgivning er bindende. Dernæst skal B. Bendsen A/S vurdere, hvorvidt der er variable elementer i kontrakten. Det variable element i kontrakten er prisen ved ændringen, hvilket ikke er endeligt opgjort. På trods af det variable element kan B. Bendsen A/S stadig indregne effekten af den kontraktlige modifikation jf. paragraf 19. Det er dog essentielt, at B. Bendsen A/S kan foretage et velbegrunder estimat af den ændrede transaktionspris efter paragrafferne 50-54 samt 56-58. Bestemmelserne angiver, at virksomheden skal foretage estimater af variabler, når det er meget sandsynligt, at ændringerne fremkommer.

I ovenstående case beskrivelse er det angivet, at begge parter har underskrevet kontrakten og det er kun prissætningen, som ikke er fastlagt. Dermed vurderes det, at det er meget sandsynligt, at ændringen vil forekomme. Ved opgørelsen af den variable prisfastsættelser finder to metoder anvendelse, hvilket er gennemgået under analysen af IFRS 15. I denne case er den korrekte metode "The expected value". Denne metode anvendes, såfremt der er usikkerhed omkring en prisfastsættelse. B. Bendsen A/S skal ved anvendelsen af denne metode analysere det forventede udfald. Analysen skal udarbejdes ud fra den indsigt, som selskabet har i denne type modifikationer. Endvidere skal B. Bendsen A/S inddrage alle de kendte aspekter. I analysen kan de ændrede omkostninger med fordel anvendes. B. Bendsen A/S kan med stor sandsynlighed fastlægge ændringerne ud fra disse, da der kan opgøres en pris herfor.

Prisen kan opgøres ud fra forskellige metoder såsom stand alone selling price, kost-plus og markedspris. Det vurderes, at prisfastsættelsen med kan fastlægges ud fra kost-plus metoden. Argumentet herfor er, at B. Bendsen A/S som udgangspunkt har en dækningsgrad omkring 25 % på denne type af transaktioner jf.

case beskrivelsen. Det er derfor nærliggende for B. Bendsen A/S at fastsætte prisændringen til t.kr. 125. pr. lejlighed. Dette vil endvidere på virke resultatopgørelsen, som angivet nedenfor.

Kr.	År 1	År 2	År 3
Resultatopgørelse			
<i>Indtægt A lejligheder</i>	0	0	2.000.000
<i>Indtægt B lejligheder</i>	4.000.000	1.600.000	2.400.000
<i>Indtægt C lejligheder</i>	1.000.000	4.000.000	5.000.000
<i>- regulering C lejlighed</i>			500.000
<i>Omkostninger A lejligheder</i>	0	0	-1.500.000
<i>Omkostninger B lejligheder</i>	-3.000.000	-1.200.000	-1.800.000
<i>Omkostninger C lejligheder</i>	-750.000	-3.000.000	-3.750.000
<i>- regulering C lejlighed</i>			-400.000
<i>Salgsomkostninger</i>	-200.000	0	0
Resultat	1.050.000	1.400.000	2.450.000
Aktiver			
<i>Opførsel af A lejligheder</i>	750.000	1.200.000	0
<i>Opførsel af B lejligheder</i>	4.000.000	5.600.000	0
<i>Opførsel af C lejligheder</i>	1.000.000	4.000.000	0
<i>Modregning forudbetaling</i>	-3.200.000	-3.200.000	0
Total	2.550.000	7.600.000	0
Passiver			
<i>Egenkapital</i>	1.050.000	2.450.000	4.900.000

Af ovenstående fremgår det, hvorledes resultatopgørelsen påvirkes i tredje regnskabsår som følge af kontraktmodifikation. Påvirkningen i det tredje regnskabsår skyldes, at det er der, hvor parterne forhandler kontraktmodifikation. Såfremt forhandlingerne var foretaget i tidligere regnskabsår, ville indregningen kunne foretages før.

6.5 Delkonklusion

Ovenstående analyse af case virksomheden B. Bendsen A/S, viser en klar forandring ved indførslen af IFRS 15. Forandringerne fremkommer ved en ændringen i indregningskriterierne, hvilket har en direkte effekt på resultatopgørelsen. Dette bevirker til, at entreprenørvirksomheder i nogle tilfælde kan indtægtsføre deres projekter langt tidligere i forløbet. Det vurderes, at de principper, som indføres ved overgangen til IFRS 15, bevirker til en mere retvisende indregning. Argumentet herfor er med udgangspunkt i casen, at selskabet har solgt en varer, som ikke har et alternativt brug, og de har ret til betaling for arbejde udført til dato.

I henhold til casen ses det, at lejlighedstype B og C er solgt på vilkår som sikre, at B. Bendsen A/S ikke kan omdirigere lejlighederne til andet brug. Dernæst har B. Bendsen A/S ret til betaling for det arbejde, som er udført til dato. Sammenholdes dette med vilkårene for lejlighedstype A, kan B. Bendsen A/S ikke omdirigere disse til anden brug, men køber er ikke forpligtet til at betale for arbejde udført til dato. Førnævnte betingelser for lejlighedstyperne danner således grundlaget for, hvornår omsætningen kan indregnes. Med udgangspunkt i de betingelser, som skaber de kontraktlige begrænsninger, vurderes det, at virksomheden har overført kontrollen til køber ved lejlighed B og C. Kontrollen overgår i det øjeblik, hvor der sker kontraktlige begrænsninger samt en ret til betaling. Dette leder endvidere op til en fortolkning af begrebet alternativt brug, hvilket den enkelte entreprenørvirksomhed skal foretage for hvert eneste projekt.

Afslutningsvis fremhæves det, at case gennemgangen viser hvorledes IFRS 15 er langt mere omfattende end IAS 11 og IAS 18. IFRS indeholder langt flere bestemmelser for de enkelte elementer i indregningen, hvilket bevirker til et langt større informationsbehov.

7 Analyse af development aktivitet

Nærværende case er inddraget for at belyse yderligere problemstillinger ved indregning og måling af omsætning efter IFRS 15. Casen er opbygget med udgangspunkt i analysen af IFRS 15, særligt ud fra forskellen mellem denne og IAS 11 samt IAS 18.

7.1 Case

Selskabet Development BC A/S erhverver en købsoption på en grund beliggende i udkanten af Aalborg. Development BC A/S påbegynder straks herefter, at udarbejde planer for et større byggeprojekt indeholdende både erhvervs- og privatlejemål til en værdi på t.kr. 500.000. Formålet er herefter at sælge projektet til investoren AK Holding A/S. Ved salget indhenter Development BC A/S en bankgaranti for, at AK Holding A/S kan betale den fulde købesum. Endvidere er der i aftalen indgået en kontraktlig forpligtelse for AK Holding A/S. Forpligtelsen består i, at AK Holding A/S skal indbetale følgende a-conto beløb:

- Første regnskabsår t.kr. 20.000
- Andet regnskabsår t.kr. 60.000
- Tredje regnskabsår t.kr. 100.000
- Fjerde regnskabsår t.kr. 120.000

Endvidere har selskabet som et led i aftalen accepteret, at salgssummen reguleres efter, at køber skal have et afkast på 7,5 % af investeringen. Afkastet måles på de lejeindtægter, som byggeriet indbringer. Det er Development BC A/S som står for udlejningen inden leveringen. Løbetiden på byggeriet forventes at være 5 år. Development BC A/S forventer en samlet avance på 10 %.

7.2 Nuværende indregning

Indledningsvist skal entreprenøren fastlægge, hvilken standard projektet skal indregnes efter. I Denne case er de relevante standarder IAS 11 og IAS 18. Standarderne er relevante, da der er tale om en salgskontrakt. Valget af indregningsmetode afhænger også her af kontrakten. Entreprenøren skal derfor analysere, hvorvidt kontrakten indeholder de påkrævede elementer for anvendelse af IAS 11 og dermed løbende indregning. Såfremt kontrakten ikke er omfattet af IAS 11, anvendes IAS 18, hvor indregning sker ved levering af det færdige projekt.

Kriterierne for anvendelse af IAS 11 fremgår som tidligere påvist af paragraf 3 i standarden. Af paragraffen fremgår det, at kontrakten skal være individuelt forhandlet mellem sælger og køber. Køber skal ligeledes kunne bestemme specifikke krav for projektets design (IAS 11 2009). I relation til denne

analyse er projektet designet, inden det bliver solgt, og dermed har køber ikke mulighed for at forhandle betydelige elementerne i kontrakten. Kontrakten vil derfor ikke være omfattet af IAS 11. I forlængelse heraf angiver IFRIC 15 paragraf 11, hvorledes bestemmelserne i IAS 11 skal tolkes (IFRIC 15 2009). Opsummerende konkluderes det, at køber skal kunne forhandle væsentlige strukturelle forhold i kontrakten, hvilket ikke er tilfældet i denne case. Med førnævnte in mente kan køberen alligevel forhandle en væsentlig del af kontrakten. Det element, som kan forhandles, er ikke strukturelle elementer i projektet, men derimod prisen på selve projektet. Dette har dog ingen indvirkning på indregningstidspunktet, da dette ses som værende en eventuel rabat som følge af kontraktvilkårene. En prisfastsætning har ikke indvirkning på indregningstidspunktet, da dette ikke ses som værende en del af det overførte aktiv eller ydelse.

Med udgangspunkt i førnævnte fremhæves det i IFRIC 15, at der skal indregnes efter bestemmelserne i IAS 18 såfremt bestemmelserne for entreprisekontrakt ikke er mødt (Ibid.). Ved anvendelse af IAS 18 kan der indregnes efter enten salgsmetoden eller produktionsmetoden. Essensen heraf er overgang af risiko og afkast ved varen, hvilket er gennemgået yderligere i kapitel 5.2. I denne case sker overgangen først ved levering af det færdige projekt, hvorfor der ikke kan indregnes efter produktionsmetoden. Argumentet herfor er, at projektet opføres på entreprenørvirksomhedens grund, og kunden bærer ingen kontrol over risiko samt afkast før endelig levering af hele projektet.

Ud over fastlæggelsen af metoden for indregning skal entreprenørvirksomheden foretage en vurdering af, hvorvidt projektet skal opdeles i særskilt indregning eller som en samlet entreprisekontrakt. I denne case er entreprisekontrakten solgt som et samlet projekt bestående af en række ejendomme. Med udgangspunkt i casen fremhæves IAS 18 paragraf 13:

"Conversely, the recognition criteria are applied to two or more transactions together when they are linked in such a way that the commercial effect cannot be understood without reference to the series of transactions as a whole.....(IAS 18 2009)"

Ud fra ovenstående fremgår det, at entreprisekontrakten, kan indregnes som en samlet kontrakt. Argumentet herfor er, at opførslen af de forskellige ejendomme er sammenkædet. Sammenkædningen opstår i kraft af, at projektet er solgt som et samlet projekt, hvorfor det forretningsmæssigt ikke giver mening af opdele dette. Endvidere vil der være en prisafhængighed mellem de enkelte ejendomme som opføres, hvorfor det for entreprenøren vil være uhensigtsmæssigt at opdele disse.

Når entreprenørvirksomheden har fastlagt indregningstidspunktet samt bestemmelserne i kontrakten, skal der udarbejdes en vurdering af de finansielle elementer samt transaktionsprisen. Transaktionsprisen er variabel, og afhænger af en række delelementer såsom lejeindtægter ved aflevering af det færdige projekt. Denne kan grundet Development BC A/S erfaring fra lignende projekter fastlægges med stor sandsynlighed ved igangsætningen af projektet. Hertil pointeres det, at der ved indregning efter IAS 18 ikke kan indregnes løbende omsætning, hvorfor dette ikke give anledning til yderligere problemstillinger.

Projektet indregnes til kostpris i balancen og omsætningen føres først i resultatopgørelsen ved levering af det færdige projekt. Dernæst vurderes det, at kontrakten ikke indeholder væsentlige finansielle elementer. AK Holding A/S overfører løbende a-conto betalinger, hvilket mindsker de finansielle elementer. Betalingen følger således omkostningerne, hvorfor der ikke opstår en væsentlig finansiell komponent. Der skal derfor ikke korrigeres for rente. Såfremt kontrakten indeholdte en finansiell fordel til køber eller sælger, skulle korrektionen heraf udarbejdes efter IAS 18 paragraf 11:

“...when the inflow of cash or cash equivalents is deferred, the fair value of the consideration may be less than the nominal amount of cash received or receivable...When the arrangement effectively constitutes a financing transaction, the fair value of the consideration is determined by discounting all future receipts using an imputed rate of interest. The imputed rate of interest is the more clearly determinable of either:

- *The prevailing rate for a similar instrument of an issuer with a similar credit rating; or*
- *A rate of interest that discounts the nominal amount of the instrument to the current cash sales price of the goods or services...(IAS 18 2009)”*

Af ovenstående fremgår det, at fordelen opnået ved forudbetalingen eller kredittid skal indregnes som en renteudgift eller indtægt. Den faktiske transaktionspris påvirkes derfor af renten jf. IAS 18 paragraf 11 (Ibid.). Renten udregnes som en markedsrente for et selskab med en lignende kreditvurdering. Endvidere er der i denne case ikke en finansiell komponent, hvorfor der ikke korrigeres herfor.

Med udgangspunkt i ovenstående gennemgang er der foretaget en eksemplificering af, hvorledes projektet skal indregnes. De omkostningerne som pågår projektet aktiveres til kostpris, der foretages derfor ikke en vurdering af færdiggørelsesgraden. Med førnævnte in mente, så er der angivet en færdiggørelsesgrad i beregningen. Denne færdiggørelsesgrad er andel af totale projektomkostninger, og vises kun, for at skabe et bedre komparativt grundlag i forhold til indregningen efter IFRS 15.

t.kr.	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Resultatopgørelse					
<i>Omsætning</i>	0	0	0	0	500.000
<i>Omkostninger</i>	0	0	0	0	-450.000
Resultat	0	0	0	0	50.000
Aktiver					
Projektejendomme	45.000	90.000	202.500	337.500	0
Modtagne a-conto betalinger	-20.000	-80.000	-180.000	-300.000	0
Total	25.000	10.000	22.500	37.500	0
Passiver					
<i>Egenkapital</i>	0	0	0	0	50.000
<i>Færdiggørelsesgrad</i>	10%	10%	25%	30%	100%

Ovenstående beregningseksempel viser, hvorledes projektejendommen påvirker Development BC A/S regnskab. Det er først i femte regnskabsår, at resultatopgørelsen påvirkes. Den løbende opførsel af bygningerne aktiveres til kostpris, hvorfor balancen påvirkes fra starten.

7.3 Fremtidig indregning

Ved den fremadrettede indregning skal IFRS 15 anvendes. Fremgangsmåden for entreprenørvirksomheden er i dette tilfælde relativt identisk med fremgangsmåden ved nuværende indregning. Ved anvendelsen af IFRS 15 er det første trin en analyse af kontrakten. Det er for Development BC A/S essentielt at fastlægge, hvorvidt kontrakten er omfattet af standarden. Kriterierne for denne vurdering er, at kontrakten er juridisk bindende, samt at Development BC A/S kan identificere de forpligtelser og betalingsbetingelser, som kontrakten indeholder. Det vurderes, at dette ikke er nogen udfordring for Development BC A/S, da kontrakter af denne type og størrelse ofte er veludarbejdet og specificeret. Ydermere er kontrakten udarbejdet således, at køber kan identificere de enkelte dele af projektet. Endvidere vurderer Development BC A/S, at køber er i stand til at betale jf. betingelsen omkring indhentning af bankgaranti.

Når Development BC A/S har foretaget en identifikation af kontrakterne, skal der udarbejdes en opgørelse af de forpligtelser, som virksomheden har indgået. Forpligtelserne kan opgøres som en samlet eller

særskilt overførsel af varer og serviceydelser. Projektet sælges som en samlet entreprise, hvor de enkelte elementer er afhængige af hinanden. Projektet består af en række standard elementer, som er integreret med hinanden, hvorfor disse anses som værende en helhed. IFRS 15 indfører her begrebet distinct, hvilket har stor betydning i denne sammenhæng. Det antages, at elementerne ikke er distinct, da de er integreret og derved har en prisafhængighed af hinanden. Når kontrakten er analyseret, og de enkelte serviceydelser samt varer er opgjort, skal transaktionsprisen opgøres.

Transaktionsprisen opgøres som den samlede transaktionspris inklusiv de variable elementer. I denne case er det variable element, at prisen opgøres på baggrund af et forud defineret afkast på købers investering. Ved opgørelsen af den variable prisfastsætning finder to metoder anvendelse. Den første metode er "The expected value" og den anden metode er "The most likely amount". Begge metoder afhænger i høj grad af sandsynlighed, hvilket fremgår af IFRS 15 paragraf 56, som angiver at det skal være højest sandsynligt at en given begivenhed finder sted (IFRS 15 2014). Det er således Development BC A/S opgave at fastlægge, hvornår den totale transaktionspris kan opgøres med stor sandsynlighed. Det antages i denne case, at Development BC A/S kan opgøre denne sandsynlighed ved starten af projektet. Argumentet herfor er, at Development BC A/S indhenter lejere til størstedelen af erhvervslejemålene ved påbegyndelsen af projektet, hvorfor der er en relativt lille del af projektets ejendomme, som ikke er udlejet. Disse ejendomme er private lejemål, hvilket der er mangel på i området. Development BC A/S kan derfor med stor sandsynlighed fastlægge transaktionsprisen til t.kr. 500.000, som er den oprindelige pris. De faktorer som Development A/S skal vurdere er eksempelvis markedsforhold samt intern viden oparbejdet gennem lignende projekter. Den metode som Development BC A/S skal anvende er "The expected value" da denne metode beror på en vægtet sandsynlighedsberegning, hvor grundlaget udgør en sammenholdelse med flere lignende kontrakter.

Dernæst skal der korrigeres for eventuelle betydelige finansielle komponenter, hvilket der ikke er i denne case. Development BC A/S modtager i denne case a-conto betalinger. De løbende a-conto betalinger sikre, at der ikke opstår der en betydelig forskel på tidspunktet for modtagelse af betaling kontra betaling af omkostninger (IFRS 15 2014). Såfremt der var en betydelig finansiell komponent, skulle denne behandles efter IFRS 15 paragraf 61:

"The objective when adjusting the promised amount of consideration for a significant financing component is for an entity to recognise revenue at an amount that reflects the price that a customer would have paid for

the promised goods or services if the customer had paid cash for those goods or services when (or as) they transfer to the customer (ie the cash selling price)...(IFRS 15 2014)”

Ovenstående uddrag viser, hvorledes Development BC A/S skulle korrigere den modtagne betaling til cash selling price. Definitionen på cash selling price er den pris, som en kunde ville betale for en given vare eller ydelse kontant ved leveringsdagen. I modsætning hertil skal leverandøren ikke korrigere, såfremt løbende betalinger svarer til det udførte arbejde, eller hvis kontrakten indeholder variable prisfastsættninger af enkelt varer samt tjenesteydelser jf. paragraf 62. Når Development BC A/S modtager a-conto betalinger, opstår der ikke en væsentlig forskel mellem det betalte beløb og den aftalte transaktionspris. Dernæst er der en variable i forhold til prisfastsætningen, hvilket yderligere indikerer, at der ikke skal justeres for finansielle komponenter.

Når transaktionsprisen er fastlagt, skal denne allokeres ud på de enkelte elementer i kontrakten. Der henvises her til de fire metoder, som er angivet i kapitel 3.8. Development BC A/S har et indgående kendskab til de varer samt serviceydelser, som de leverer. Det indgående kendskab resulterer i, at virksomheden kan anvende en stand alone selling price, markedspris eller en kostplus-metode. Det vurderes, at markedsprisen er den bedst anvendelige. Argumentet herfor er, at selskabet indhenter tilbud fra underleverandører, hvorfor de enkelte elementer i projektet kan fastsættes efter en markedspris. Tilbuddene vil i praksis være specificeret i en sådan grad, at der er relativt enkelt at allokere disse.

Ud over de varer og serviceydelser som er del af kontrakten er der omkostninger fundet med projekttegninger og salgsmaterialet. Omkostningerne til opbygningen af projekttegningerne samt indhentelse af tilbud fra leverandører, kan indregnes som en del af den samlede entreprisekontrakt. Argumentet herfor er, at det forventes køber betaler herfor, som en del af det samledes projekt. Endvidere skaber disse omkostninger en værdi for kunden. Salgsomkostninger bør udgiftsføres med det samme, da disse ikke skaber værdi for kunden. Yderligere er der omkostninger forbundet med udlejning af ejendommene i projektet, hvor der ligeledes er salgsomkostninger. Disse skal indregnes i projektet, da de skaber en værdi for kunden og det forventes, at Development BC A/S modtager betaling herfor.

Dernæst skal der udarbejdes en vurdering af, hvorvidt entreprenørvirksomheden fremstår som principal eller agent. Til identifikation af principal og agent er kontrol angivet som værende omdrejningspunktet for analysen. Såfremt entreprenørvirksomheden har kontrol over varerne samt serviceydelserne undervejs i processen, vil denne fremstå som principal. Det vurderes, at dette er tilfældet denne case. Argumentet

herfor er, at projektet opføres på Development BC A/S grund, hvorfor varen samt serviceydelserne er under deres kontrol gennem byggeprocessen.

Sidste trin i IFRS 15 for indregning af kontrakter er en vurdering af, hvornår der kan indtægtsføres. Ved anvendelsen af standarden, tages der udgangspunkt i, hvorledes det opførte projekt har et alternativt brug for virksomheden. Det alternative brug er som tidligere defineret ved en kontraktlig forpligtelse til en kunde. Det vurderes, at Development BC A/S er kontraktligt forpligtet til, at opføre projektet specifikt til kunden, hvorfor projektet ikke kan omdirigeres til andet brug. Ud over begrænsningen af alternativt brug, er det essentielt, at parterne ikke kan opsige kontrakten uden økonomisk konsekvens. Dette kommer til udtryk ved, at køber er forpligtet til at betale for det arbejde, som er udført til dato. Nedenstående udregning viser, hvorledes kontrakten skal behandles:

t.kr.	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Resultatopgørelse					
<i>Omsætning</i>	50.000	50.000	125.000	150.000	125.000
<i>Omkostninger</i>	-45.000	-45.000	-112.500	-135.000	-112.500
Resultat	5.000	5.000	12.500	15.000	12.500
Aktiver					
Projektejendomme	50.000	100.000	225.000	375.000	0
Modtagne a-conto betalinger	-20.000	-80.000	-180.000	-300.000	0
Igangværende arbejde total	30.000	20.000	45.000	75.000	0
Passiver					
<i>Egenkapital</i>	5.000	10.000	22.500	37.500	50.000
<i>Færdiggørelsesgrad</i>	10%	10%	25%	30%	25%

Ovenstående beregningseksempel viser, hvorledes entreprenørvirksomheden skal indregne løbende omsætning. For projektet indregnes der løbende omsætning med en estimeret avance på 10%. Eftersom at projektet først overdrages i femte regnskabsår, aktiveres det igangværende arbejde til salgspris, hvilket vil sige omkostningerne tillagt en avance på 10 %.

7.4 Delkonklusion

Ovenstående analyse af case virksomheden Development BC A/S, viser en klar forandring ved indførslen af IFRS 15. Ændringerne fremkommer ved en ændringen i indregningskriterierne. Projektet sælges på vilkår, som efter nuværende praksis kræver indregning ved levering. Argumentet herfor er, at køberen ikke har mulighed for at specificere strukturelle elementer i det opførte. Endvidere opføres projektet på Development A/S grund, hvorfor produktionsmetoden ikke finder anvendelse. Dette ændres ved indførslen af IFRS 15, hvor projektet overholder kravene for løbende indregning. Det første krav som indføres ved indregning efter IFRS 15 er, at projektet ikke har et alternativt brug for Development BC A/S. Det alternative brug begrænses af de kontraktlige forpligtelser som indgås ved salget. Dette medfører restriktioner for omdirigering af projektet.

Endvidere så har Development BC A/S krav på betaling for det arbejde, som er udført til dato. Projektet kan derved indregnes løbende over den femårige periode, hvilket påvirker resultatopgørelsen løbende. Den løbende effekten på resultatopgørelsen påvirker løbende virksomhedens værdi samt nøgletal. Det vurderes, at dette er en fordel for virksomheden, da nøgletallene danner grundlaget for beregningen af kreditværdighed. Den løbende påvirkning af egenkapital kan endvidere medfører, at det bliver nemmere for virksomheden at finansierer driften. Argumentet herfor er, at långivere analysere disse nøgletal i forbindelse med vurdering af kreditværdighed.

8 Implementering af IFRS 15

Afsnittet har til formål, at belyse de udfordringer som entreprenørvirksomheder står overfor ved implementeringen af IFRS 15. Afsnittet opdeles i tre overordnede emner som er ændret regnskabspraksis, præsentation og implementering.

8.1 Ændret regnskabspraksis

Ved regnskabsaflæggelse efter IFRS standarderne er der krav om en kontinuitet i den anvendte regnskabspraksis. Kontinuiteten skal blandt andet sikre, at regnskabsbrugeren kan sammenligne resultaterne for de enkelte regnskabsår og derved analysere en trend i virksomheden. Kontinuiteten knækkes dog ved indførslen af IFRS 15, hvilket der er hjemmel til i IAS 8 paragraf 14 (IAS 8 2009). Paragraf 14 angiver, at kontinuiteten kan brydes ved indførslen af en ny standard. Når kontinuiteten brydes, finder to metoder anvendelse til indregning af ændringerne. De to metoder er retrospective application (tilbagevirkende kraft) og limitations on retrospective application (begrænset tilbagevirkende kraft) (IFRS 15 2014). Sondringen omkring metodevalget afhænger i høj grad af, hvorvidt det er muligt at foretage en korrekt beregning af effekten med tilbagevirkende kraft. Vurderingen heraf afhænger af flere faktorer såsom projekternes art og den interne styring i entreprenørvirksomheden. Metodevalget analyseres yderligere i kapitel 7.3. Endvidere danner problemstillingen grundlaget for en analyse af de reguleringer der for angivelse af ændringer i anvendt regnskabspraksis.

Når anvendt regnskabspraksis ændres, skal entreprenørvirksomheden indarbejde ændringerne efter bestemmelserne i IFRS 15 samt IAS 8. Udgangspunktet for indarbejdelsen er, som gennemgået oven for, en analyse af metodevalget. Når metoden er fastlagt, skal entreprenørvirksomheden oplyse kvantitativ information om ændringerne. Informationsmængden er reguleret i IAS 8 paragraf 28. Heraf fremgår det, at entreprenørvirksomheden skal angive, hvilken standard der danner grundlaget for ændringen. Herudover skal entreprenørvirksomheden, såfremt det er relevant, angive:

- Hvorvidt ændringen i anvendt regnskabspraksis er foretaget i overensstemmelse med sine overgangsbestemmelser.
- En beskrivelse af overgangsbestemmelserne, herunder en præsentation af overgangsbestemmelsernes effekt på fremtidige perioder (IAS 8 2009).

Det vurderes, at de ovenstående bestemmelser vil være relevante for entreprenørvirksomheden. Argumentet herfor er, at metodevalget for indregning af ændringerne er en del af overgangsbestemmelserne, hvorfor en beskrivelse heraf vil være en nødvendighed. Endvidere skal

entreprenørvirksomheden angive arten af ændringerne, samt en opgørelse af de regnskabsmæssige påvirkninger. De regnskabsmæssige påvirkninger skal angives for de i regnskabet præsenterede regnskabsår. De regnskabsmæssige påvirkninger skal angives beløbsmæssigt, såfremt dette er muligt. Dertil skal den beløbsmæssige effekt angives for de enkelte regskabsposter. Dette kan potentielt få en større betydning for de entreprenørvirksomheder, hvis projekter overgår fra indregning ved levering til løbende indregning.

Overgangen påvirker resultatet samt balancen, hvorfor dette har stor betydning for "Earnings per share" hvilket skal oplyses jf. IAS 8 paragraf 28 (IAS 8 2009). I de tilfælde, hvor entreprenørvirksomheden ikke kan fastlægge værdien af ændringerne med tilbagevirkende kraft, skal der udarbejdes en beskrivelse af:

- Omstændighederne som førte til forholdet.
- En beskrivelse af hvordan og fra hvornår ændringerne i regnskabspraksis er anvendt (Ibid.).

Ovenstående bestemmelser vil kunne anvendes i de tilfælde, hvor informationsmængden er begrænset i et omfang, som umuliggør en korrekt vurdering af ændringen i sammenligningstallene. Entreprenørvirksomheden vil derfor skulle beskrive den ændring, som medføres ved indregning af igangværende projekter. De igangværende projekter er de projekter, som ikke er afsluttet ved implementeringen af IFRS 15. Det vurderes, at denne beskrivelse vil medgå naturligt som følge af overgangen. De igangværende projekter skal efter indførslen indregnes efter IFRS 15, hvorfor opsamlingen af data efter reguleringerne i den nye standard er en nødvendighed. Dette scenarie er ændring med begrænset tilbagevirkende kraft, da der ikke udarbejdes regulering af afsluttede projekter. Reguleringen af de afsluttede projekter udarbejdes kumulativt og dermed ikke på de enkelte projekter.

Opsummerende vurderes det, at det er omkostningstung proces for entreprenørvirksomhederne, at indregne ændringerne på afsluttede kontrakter, hvilket vil sige med fuld tilbagevirkende kraft. Dette argument understøttes af gennemgangen af IFRS 15 samt de inddragende cases. Gennemgangen af IFRS 15 viste en klar ændring i informationsbehovet. Ændringen i informationsbehovet for så komplekse kontrakter kræver større analyser. Endvidere kan analyserne kun udarbejdes, såfremt virksomheden har opsamlet de korrekte data, hvilket i flere tilfælde ikke har været et krav ved indregning efter IAS 11. Dette danner grundlaget for en videre analyse, af de ændringer indførslen medfører i forbindelse med præsentationen i regnskabet samt forhold omkring implementering.

8.2 Præsentation

Den nuværende præsentation af entreprisekontrakter i entreprenørvirksomhedens regnskab er reguleret af paragrafferne 39-45 i IAS 11 (IAS 11 2009). Med udgangspunkt i disse paragraffer udarbejdes der en analyse af de elementer, som entreprenørvirksomheden skal indarbejde i regnskabet. Paragrafferne omhandler i høj grad de regnskabsmæssige poster, som indarbejdes i resultatopgørelsen og balancen. Entreprisekontrakterne angives som et aktiv eller et passiv alt efter udfaldet af den enkelte kontrakt. Dernæst skal entreprenørvirksomheden angive omsætning samt omkostninger, som er indregnet i indeværende år for entreprisekontrakten. Ydermere skal virksomheden angive modtagne a-conto betalinger, metode til opgørelse af færdiggørelsesgrad samt en opgørelse af variable omkostninger. IAS 11 angiver således ikke yderligere bestemmelser for tekstmæssig oplysning i regnskabet (Ibid.).

De tekstmæssige oplysninger til regnskabsbrugere ændres markant ved indførslen af IFRS 15. IFRS 15 indeholder i modsætning til IAS 11 en række bestemmelser omkring den tekstmæssige præsentation i regnskabet. De forhold, som får en betydning for virksomheden er, at der fremover skal angives oplysning om, hvornår forpligtelserne ses som værende opfyldt. I forlængelse heraf skal der angives væsentlige betalingsbetingelser samt eventuelle finansielle elementer (IFRS 15 2014). Det vurderes, at dette skaber et bedre grundlag for regnskabsbrugeren i forhold til vurdering af pengestrømme i virksomheden, hvilket er essentielt for forståelsen af finansieringsbehovet.

Endvidere skal virksomheden angive væsentlige skøn, som er foretaget i forbindelse med førnævnte. Dette omfatter en redegørelse for metode til opgørelse af færdiggørelsesgrad, samt hvorfor denne metoden er retvisende for transaktionen. Såfremt der er betydelige variable elementer skal disse ligeledes beskrives. Det kan her blive en udfordring at redegøre for opgørelsen af de variable elementer. De variable elementer udgør som tidligere beskrevet rabatter, bonus, garantier, bøder og ikke prisfastsatte elementer (Ibid.). De angivne bestemmelser i IFRS 15 skal ikke ses som værende en udtømmende tjekliste, da kravene beror på den enkelte virksomheds forhold, hvorfor der skal udarbejdes en vurdering af den korrekte mængde information. Disse bestemmelser vil for nogle virksomheder resultere i et yderligere informationsbehov i regnskabet.

I forbindelse med denne analyse af informationsbehovet kan der ligeledes anvendes synspunkter fra RSM og SLCC. Førnævnte er tidligere inddraget ved gennemgangen af tilvirkningen af IFRS 15. Disse to respondenter forholder sig til netop det øgede informationsbehov. Fælles for begge er, at de stiller

spørgsmålstegn ved, hvorvidt det øgede informationsniveau skaber værdi for regnskabsbrugeren. Begge respondenter påpeger således også de store omkostninger, der er ved det øgede informationsbehov.

Det vurderes, at dette vil have indvirkning på entreprenørvirksomhederne, især i de virksomheder hvor alt informationen ikke er tilgængelig. I sådanne virksomheder skal der udarbejdes overvejelser omkring implementering af nye systemer, som kan frembringe de nødvendige data (EY 2014).

8.3 Implementering

Fra og med vedtagelsen af IFRS 15 skal selskaber, som aflægger regnskab efter IFRS foretage en vurdering af effekten af den nye standard. Denne vurdering er vist ved eksempler angivet i bilag 2. Eksemplerne er uddrag fra årsrapporten 2014 for Arkil Holding A/S, FLSmidth A/S samt TK Development A/S. Disse tre selskaber angiver, at IFRS 15 vil få en indvirkning, men omfanget har selskaberne endnu ikke analyseret (Bilag 2). Der kan være flere årsager til den manglende analyse af effekten ved indarbejdelsen af IFRS 15. For det første har virksomhederne trods deres aktivitet udfordringer med at analysere, hvilke kontrakter, som er gældende på tidspunktet for indførslen af IFRS 15. Med det in mente vil der være virksomheder, som har projekter, der først afsluttes efter indførslen af IFRS 15, men det kan være udfordrende at analysere på indvirkningerne frem i tid. Udfordringerne ved implementeringen underbygges endvidere af, at standarden er langt mere omfattende end tidligere standarder, hvorfor kravet til dataindsamlingen bliver større. Med udgangspunkt i de problemstillinger, som er angivet gennem afhandlingen, er der udarbejdet en model for de faser, som virksomheden skal igennem ved implementeringen:

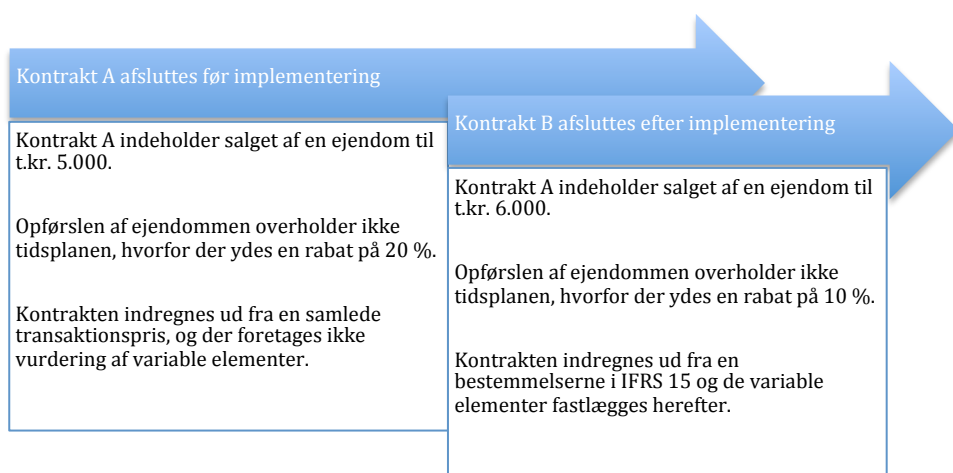
Figur 12. Egen tilvirkning.

Udgangspunktet er valget af metode til overgangen, hvilket ses som en forlængelse af de krav, der blev analyseret i forbindelse med bestemmelserne for ændring i anvendt regnskabspraksis. De to metoder er:

- Med fuld tilbagevirkende kraft
- Med begrænset tilbagevirkende kraft.

Valget mellem disse to afhænger i høj grad af den enkelte entreprenørvirksomheds adgang til data samt kompleksiteten af de indgåede kontrakter. Her vurderes det, at kontrakter ofte ikke er standardiserede, hvorfor det er en omkostningstung proces. I henhold til dette angives det, at der kan anvendes en porteføljetilgang, hvor kontrakter grupperes i kategorier. En porteføljetilgang vil kunne reducere omkostningerne for den enkelte entreprenørvirksomhed, såfremt der er indgået mange ens kontrakter. Det vurderes dog, at denne mulighed ikke er optimal for entreprenørvirksomheder, da der ofte er tale om større kontrakter som ofte er individualiseret. En porteføljetilgang vil være mere anvendelig i andre typer af virksomheder såsom telefonselskaber og bilforhandlere (PWC 2014). Porteføljetilgangen er mere anvendelige i førnævnte virksomheder, da de har langt flere standardiserede kontrakter. Det vurderes derfor, at entreprenørvirksomhederne skal implementere IFRS 15 på de enkelte kontrakter. I denne forbindelse angiver IFRS 15 nogle retningslinjer herfor.

Ved anvendelsen af den første metode, som er med fuld tilbagevirkende kraft er der tre lempelser. Første lempelse er, at virksomheden ikke skal anvende bestemmelserne for kontrakter, som er afsluttet inden implementeringen. Dette forudsætter dog, at kontrakten påbegyndes og afsluttes i samme regnskabsår (IFRS 15 2014). Det vurderes, at denne lempelse ikke vil påvirke entreprenørvirksomhederne, da de ofte har længerevarende kontrakter, som strækker sig over flere regnskabsperioder. Dernæst kan entreprenørvirksomheden undlade at beregne variable elementer for kontrakter, som er afsluttet inden implementering og i stedet bruge den faktiske transaktionspris. Dette kan eksemplificeres ved følgende:

Figur 13. Egen tilvirkning.

Det fastlægges, at ovenstående kun kan resultere i en undladelse af beregning af variable elementer som er tredje trin i IFRS 15 modellen.

Sidste lempelse omhandler præsentation i regnskabet, hvor entreprenørvirksomheden kan undlade at angive bestemte oplysninger for igangværende projekter. Dette kan forklares med udgangspunkt i følgende:

- Den transaktionspris som er allokeret de ikke opfyldte forpligtelser.
- En angivelse af hvornår virksomheden forventer at indtægtsføre den resterende transaktionspris (IFRS 15 2014).

Lempelsen medfører dog ikke muligheden for, at virksomheden kan undlade at indregne projektet efter IFRS 15. Der er alene tale om en lempelse i oplysningskravene (Ibid.).

Den anden metode, som kan anvendes, er med begrænset tilbagevirkende kraft (cumulative effect). Denne metode anvendes ved, at entreprenørvirksomheden registrerer den samlede effekt af ændret praksis. Effekten opgøres for de enkelte afsluttede kontrakter og vises i regnskabet som en regulering primo i egenkapital. Effekten indarbejdes derefter for igangværende projekter på de enkelte projekter. Virksomheder, der vælger denne metode, er også forpligtet til at præsentere følgende oplysninger:

- Det beløb, hvormed hver af årsregnskabets poster påvirkes i den nuværende periode som følge af ændringen i anvendt regnskabspraksis.
- En forklaring af de betydelige ændringer mellem de indregningen efter IFRS 15 kontra tidligere anvendte standarder (Ibid.).

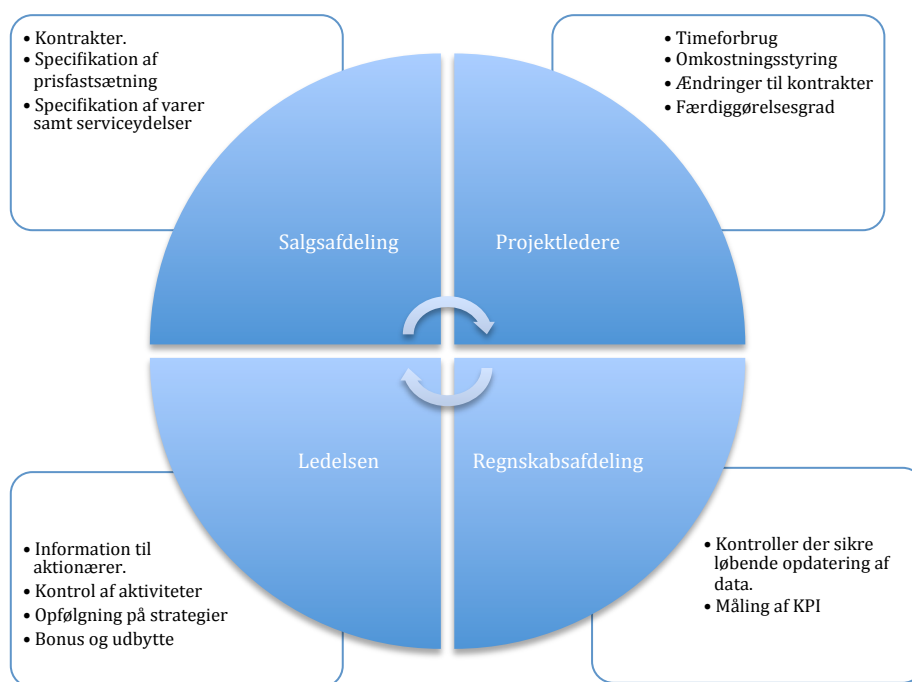
Ovenstående krav kan sammenholdes med de reguleringer, der er gennemgået i forbindelse med kapitel 7.1. Bestemmelserne skal angives ved ændret regnskabspraksis, hvorfor disse elementer er behandlet i IAS 8 (IAS 8 2009).

Ved en vurdering af metodevalget bør en række elementer overvejes, hvorfor valget beror på forholdet i den enkelte virksomhed. De to metoder indeholder forskellige informationsmængder såvel som omkostninger. Der kan derfor ikke udarbejdes en konklusion for, hvilket metodevalg der er bedst. Når metodevalget er fastlagt, skal der udarbejdes en implementeringsstrategi for behandlingen af kontrakter fremadrettet.

IFRS 15 er opbygget således, at der er større krav til volumen af data, hvilket kan være meget udfordrende. Som nævnt ovenfor kræver den nye standard en betydelig mængde af data for både regnskabs- og oplysningskrav. Dette er en proces, der ikke skal undervurderes. For eksempel kræver den

nye standard øget anvendelse af skøn i forbindelse med estimering af variabler og stand alone selling price, når observerbare priser er ikke tilgængelige. For at foretage sådanne beregninger vil en øget mængde af data være essentiel. Disse data skal udarbejdes og analyseres for at sikre skøn er pålidelige og hensigtsmæssige. Genereringen af data kræver, at der ved implementeringen sikres en justering af forretningsgange samt interne styrersystemer på tværs af afdelingerne i virksomheden.

Implementeringsprocessen skal derfor indarbejdes, således der skabes en synergi mellem de enkelte afdelinger. Synergien skal fremkomme ved, at den valgte strategi implementeres, således at det er klart for de enkelte afdelinger, hvordan kontrakterne skal opbygges, samt hvilken information der skal indsamles. Det er eksempelvis essentielt, at salgs- og udviklingsafdelingen ved, hvilke parametre der er afgørende for indregningstidspunktet. Argumentet herfor er, at parametrene for indregning fastlægges allerede ved udarbejdelsen af salgskontrakten, hvorfor dette bør udarbejdes efter en overordnet strategi. De interne forretningsgange bør kontrolleres ved hjælp af kontroller. Kontrollerne kan opstilles ud fra nedenstående figur, som viser, hvilke elementer de enkelte afdelinger skal genere information om:

Figur 14. Egen tilvirkning.

Modellen viser, hvorledes de enkelte afdelinger generer information, som har en anvendelse for regnskabsaflæggelsen. Modellen viser endvidere, hvorledes IFRS 15 vil påvirke alle afdelingerne i

virksomheden. Det er derfor essentielt, at kontrollerne samt forretningsgangene opstilles således, den overordnede strategi sikres. Strategien for indregning og måling er en væsentlig del af virksomhedens drift. Det kan her med fordel henvises til de to cases, som blev udarbejdet i afhandlingen. De to cases viste, hvorledes salgskontrakten har stor betydning for indregning og måling. De to cases viste endvidere, hvorledes kontrakten kan få en direkte indvirkning på resultatet og dermed egenkapitalen.

I forhold til strategien er der flere elementer, der skal indarbejdes. Først og fremmest er det almindeligt i entreprenørbranchen, at likviditeten sikres gennem kreditaftaler, hvilket ofte indeholder covenants. Ændringen af regnskabspraksis kan medføre forskydninger i tidspunktet og præsentation af indtægter, hvilket har en direkte indvirkning på resultat og nettoaktiverne. Dette kan påvirke de økonomiske resultater, der anvendes til beregning af blandt andet virksomheds bank covenants. Virksomheden bør derfor sikre sig, at der ikke skal udarbejdes ændringer af covenants i forbindelse med den ændrede regnskabspraksis.

Såfremt der sker en overgang i indregningstidspunktet, bør virksomheden ligeledes revurdere KPI'erne. KPI'erne kan have flere anvendelses muligheder for virksomheden. Først og fremmest kan disse anvendes til måling af afkast på investeringen i virksomheden, hvorfor der bør fastlægges en strategi herfor. Investorerne vil gerne sikre afkast på deres investeringer, hvorfor virksomheden bør forsøge at indarbejde en strategi for udbetaling af udbytter. Udbytterne udloddes på baggrund af egenkapitalen, hvilket antageligvis vil forøges ved overgang af indregningstidspunktet, da indtægten kan føres tidligere i projektforløbet. Dette forudsætter dog, at virksomheden har projektet, som overgår fra indregning ved levering til løbende indregning. Dernæst kan KPI'erne være indarbejdet i virksomhedens bonusaflytning til medarbejder, hvorfor der kan ske en forskydning heraf.

Opsummerende fremhæves det, at implementeringen af IFRS 15 påvirker flere afdelinger i virksomheden. Det er derfor essentielt, at ledelsen formår at udarbejde kontroller og forretningsgange, som sikrer korrekt udførsel af den ønskede strategi. Strategien skal endvidere udarbejdes, således at der tages højde for en række interne og eksterne interessenter.

9 Konklusion

Afhandlingen har til formål at analysere hvilke ændringer indførslen af IFRS 15 medfører ved den regnskabsmæssige behandling af standardiserede byggekontrakter. For forståelsen af IFRS 15 og de bestemmelser, som standarden indeholder, er der inddraget en analyse af de forhold, som førte til udarbejdelsen af standarden. I denne analyse var konklusionen, at der var manglende overensstemmelse mellem de nuværende standarder IAS 11 og IAS 18. Standarderne indeholder forskellige bestemmelser for, hvornår et salg kan indregnes som omsætning. Ved indregning og måling af omsætning efter IAS 18 udarbejdes en vurdering af, hvorvidt risici og afkast er overgået til køber. Ved salgskontrakter, der indeholder salg af varer samt serviceydelser, kan der opstå en situation, hvor kontrollen over varen er overgået til køber, uden at køber har modtaget risici og afkast. Sammenholdes dette med IAS 11, så skal regnskabsaflægger ikke forholde sig til risici og afkast, på samme måde som ved indregning efter IAS 18. Ved indregning efter IAS 11 indregnes omsætning efter en opgjort færdiggørelsesgrad, hvilket ikke kræver en vurdering af, hvorvidt risici og afkast ved delelementerne er overgået til køber.

Indregningstidspunktet for omsætningen er således et tilbagevendende fokuspunkt for IASB og FASB ved udarbejdelsen af IFRS 15. Udviklingen analyseres med udgangspunkt i udvalgte kommentarer, som organisationen har modtaget i forbindelse med udarbejdelsen af IFRS 15. Den af IASB og FASB fremlagte tolkning er, at en vare indregnes som et aktiv, når virksomheden har kontrollen, og indregnes som omsætning, når kontrollen er overgået til køber. Hertil argumenterer respondenterne for, at nuværende opgørelse efter færdiggørelsesgrad er mere retvisende. Det påvises, at specielt fremstillede aktiver løbende overdrages til kunden, da de ikke kan tjene til andet formål, dernæst er køber kontraktligt forpligtet til at betale herfor. Ydermere argumenteres der for, at de interne økonomisystemer ikke er udformet til denne form for vurdering af kontrolovergang. Indregningstidspunktet diskuteres gentagende gange. I den endelige standard er der indarbejdet en bredere definition på overgang af kontrol, hvilket anses for værende mere retvisende af respondenterne.

Indregningstidspunktet er som nævnt ovenfor et af de elementer, der har været debatteret gennem hele processen. De ændrede forudsætninger for indregning af omsætning er således også en væsentlig faktor. Analysen af IFRS 15s påvirkning på entreprenørvirksomheder viser en klar forandring. Der henvises her til de to opstillede cases, hvor indregningstidspunktet ændres fra indregning ved levering til løbende indregning af omsætning. IFRS 15 giver entreprenørvirksomheden en mulighed for at udarbejde deres

projekter, således en løbende indregning kan sikres. Hvorvidt et projekt kan indregnes løbende afhænger af kontrakten. I afhandlingen er det påvist, at små ændringer i kontrakten er af afgørende betydning for indregningstidspunktet. Det er derfor essentielt, at entreprenørvirksomheden foretager de korrekte valg, således at indregningen tilpasses den valgte strategi. De to altafgørende elementer i IFRS 15 for løbende indregning og måling af standardiserede byggeprojekter er:

- Leverandøren skaber et aktiv som ikke har et alternativt brug.
- Leverandøren har ret til betaling for udført arbejde til dato.

Betingelserne er for den enkelte entreprenørvirksomhed relativt svære at fortolke. Retten til betaling for det udførte arbejde er ikke en godtgørelse af omkostningerne. Retten til betaling for udført arbejde til dato er derimod retten til at modtage en betaling svarende til salgsprisen for det udførte arbejde. Ydermere afhænger retten til betaling af de enkelte lands lovgivning, hvorfor der er et juridisk perspektiv – hvilket vil sige, at selskabet har en juridisk ret til betalingen.

Dernæst skal entreprenørvirksomheden analysere, hvorvidt det opførte har et alternativt brug. Denne analyse skal udarbejdes med afsæt i kontrakten. Analysen er baseret på, hvorvidt entreprenørvirksomheden kan omdirigere aktivet til en anden kunde. Det er de kontraktlige restriktioner, som er afgørende for denne vurdering. Det konkluderes, at entreprenørvirksomhederne skal foretage en grundig analyse af disse bestemmelser. Analysen skal udarbejdes, da bestemmelserne danner grundlaget for, at standardiserede byggeprojekter fremover vil kunne indregnes løbende. Dette er en stor ændring i forhold til indregningen efter de nuværende standarder. Det vurderes, at dette vil påvirke en række entreprenørvirksomheder. Der kan dog ikke konkluderes på omfanget, da dette afhænger af virksomhedernes projekter og de bagvedliggende kontrakter. Det kan konkluderes, at virksomhederne får en større mulighed for at ændre indregningsprincippet på deres projektet ved indførslen af IFRS 15. Endvidere kan dette påvirke resultatet og dermed egenkapitalen, hvilket anses som værende fordelagtigt for entreprenørvirksomheden.

Udover en ændring af kriterierne for indregning af omsætning, indeholder IFRS 15 en række yderligere bestemmelser. Gennem afhandlingen er det påvist, hvorledes IFRS 15 er langt mere kompleks end de standarder, som anvendes på nuværende tidspunkt. IFRS 15 er opbygget som en fem-trins model, hvor modellen danner grundlaget for den regnskabsmæssige behandling af igangværende arbejde. Der skal derfor udarbejdes en vurdering af, hvorvidt projektet overholder kravene indenfor de enkelte trin. Den

øgede kompleksitet medfører endvidere et langt større informationsbehov. Informationsbehovet er således også nødvendigt for at imødekomme de øgede krav til præsentationen i regnskabet.

Informationsbehovet giver anledning til en analyse af de bestemmelser, der er ved overgangen samt implementeringen af IFRS 15. Implementeringen kan udarbejdes ved hjælp af to metoder, som er med tilbagevirkende kraft og begrænset tilbagevirkende kraft. Valget af metode afhænger af den informationsmængde, som den enkelte virksomhed har på de igangværende samt afsluttede projekter. Der kan som en lempelse anvendes en porteføljetilgang, hvilket kun er anvendeligt ved mange ens kontrakter, hvilket vurderes som værende mindre aktuelt for entreprenørvirksomheder. Det konkluderes, at implementeringen af IFRS 15 i høj grad påvirker entreprenørvirksomhederne. Det er derfor essentielt, at ledelsen formår at udarbejde kontroller og forretningsgange som sikrer korrekt udførsel af den ønskede strategi.

Afslutningsvist konkluderes det, at kriterierne for indregning og måling af standardiserede byggerier ændres markant. Først og fremmest kan det påvises, at de grundlæggende forudsætninger for indregning og måling af standardiserede byggerier ændres. Ændringen kan som tidligere påpeget resultere i en overgang fra indregning ved levering til løbende indregning, hvilket ses som værende en markant ændring. Dernæst er IFRS 15 en langt mere regulerende ramme. Den øgede regulering skaber et øget informationsbehov. Informationsbehovet vil være en yderligere omkostning for entreprenørvirksomhederne. Endvidere vil informationsbehovet skabe et bedre grundlag for regnskabsbrugeren, da IFRS 15 ligeledes øger kravene til præsentationen i regnskabet.

10 Litteraturliste

10.1 Web

Comment Summary 2010: *Revenue Recognition comment letter summary 2010 besøgt 14. September 2015.*

<http://www.ifrs.org/Meetings/MeetingDocs/IASB/Archive/Revenue-Recognition/RevED/RR-1210b03A.pdf>

EY: *A closer look at the new revenue recognition standard, juni 2014.*

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_A_closer_look_at_the_new_revenue_recognition_standard_\(June_2014\)/\\$FILE/Applying-Rev-June2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_A_closer_look_at_the_new_revenue_recognition_standard_(June_2014)/$FILE/Applying-Rev-June2014.pdf)

Ingeniøren 2013: *Phil og Søn går konkurs, af Sanne Wittrup og Thomas Djursing 26. Aug. 2013 kl. 15:55 Besøgt 30 jul. 2015.*

<http://ing.dk/artikel/pihl-soen-gaar-konkurs-161222>

IFRS About: *About Us, 13. December 2015.*

<http://www.ifrs.org/About-us/Pages/How-we-are-structured.aspx>

IFRS 2015 web: *Tidslinje over IFRS 15 besøgt 28. August 2015.*

<http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Revenue-Recognition/Pages/Revenue-Recognition.aspx>

Jakobsen, Eskild og Jørgensen Ole: *Preliminary Views on Revenue Recognition in Contracts with Customers, 22. Juni 2009.*

http://www.fasb.org/jsp/FASB/CommentLetter_C/CommentLetterPage&cid=1218220137090&project_id=1660-100&page_number=2

PWC: *IFRS 15 implementation challenges, 29 juli 2014.*

<https://www.pwc.ru/ru/events/2014/assets/2-gruss-eng.pdf>

Revenue Recognition 2009: *Revenue Recognition comment letter summary 2009 besøgt 28. August 2015.*

<http://www.ifrs.org/Meetings/MeetingDocs/IASB/Archive/Revenue-Recognition/ED/RR-0907b14A.pdf>

Stephens, John: *Exposure Draft ED/2010/6 (a revision of ED/2010/6) Revenue from Contracts with Customers, 13. marts 2012.*

http://www.fasb.org/jsp/FASB/CommentLetter_C/CommentLetterPage&cid=1218220137090&project_id=2011-230&page_number=3

Stephens, John: *Exposure Draft ED/2010/6 Revenue from Contracts with Customers, 22. Oktober 2010.*

http://www.fasb.org/jsp/FASB/CommentLetter_C/CommentLetterPage&cid=1218220137090&project_id=1820-100&page_number=4

Åkesson, Claes m.fl: *IASB DP Preliminary views on Revenue Recognition in Contracts with Customer, 26. Juni 2009.*

http://www.fasb.org/jsp/FASB/CommentLetter_C/CommentLetterPage&cid=1218220137090&project_id=1660-100&page_number=2

Åkesson, Claes m.fl: *Response to ED from Contracts with Costumers, 19. Oktober 2010.*

http://www.fasb.org/jsp/FASB/CommentLetter_C/CommentLetterPage&cid=1218220137090&project_id=1820-100&page_number=3

Åkesson, Claes m.fl: *Response to re-exposed ED revenue from contracts with customers (ED/2011/6), 15 marts 2012.*

http://www.fasb.org/jsp/FASB/CommentLetter_C/CommentLetterPage&cid=1218220137090&project_id=2011-230&page_number=4

10.2 Bøger

Heldbjerg, G.: *Grøftegravning i metodisk perspektiv, Samfundslitteratur, Frederiksberg 1997.*

Steffensen, Henrik et.al: *Årsrapporten Kommentarer til årsregnskabsloven, 6. Udgave, Karnov Group, København 2011.*

10.3 PDF

Deloitte: *IFRS - Introduktion til de internationale regnskabsstandarder, 4. Udgave 1. Oplag 2013.*

Discussion paper: *Preliminary views on revenue recognition in contracts with customers, 19. December 2008.*

Exposure draft: *Revenue from Contracts with Costumers, Juni 2010.*

IASB og FASB: *Feedback summary from comment letters and outreach, 21-25 maj 2012.*

IAS 8: *Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors, 16. september 2009.*

IAS 11: *Construction Contracts, 16 september 2009.*

IAS 18: *Revenue, 16. september 2009.*

IFRIC 15: *Agreements for the Construction of Real Estate, 3 marts 2009.*

IFRS 15: *IFRS 15 Revenue from Contracts with Costumers, Maj 2014.*

Indsigt: *Indsigt i årsregnskabsloven EY's praktiske guide til forståelse af lovgivningen, 1. Udgave 2014/15*

Kommissionens Forordning (EF): *Nr. 1126/2008, vedtagelse af visse internationale regnskabsstandarder i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1606/2002 af 3. november 2008.*

Press release: *IASB and FASB propose joint approach for revenue recognition, 19. December 2008.*

Revised exposure draft: *Revenue from Contracts with Customers a revision of Exposure draft, November 2011.*

2014/95/EU: *Europa-Parlamentets og rådets direktiv 2014/95/EU, 22. Oktober 2014.*

Bilag 1

Nedenstående bilag er udarbejdet for, at vise hvorledes de totale fælles udgifter fordeles efter kvadratmeter for de enkelte lejligheder. Beregningen indgår herefter i de totale omkostninger for den enkelte lejlighed.

Opgørelse af omkostninger	Lejlighed A	Lejlighed B	Lejlighed C
Total m2 andel af samlet	9%	36%	55%
Projekttegninger (100.000)	9.091	36.364	54.545
Resterende fælles omk. (700.000)	63.636	254.545	381.818
Total	72.727	290.909	436.364
Pr. lejlighed	36.364	72.727	109.091

Opgørelse af Avance	Lejlighed A	Lejlighed B	Lejlighed C
Totale omkostninger	750.000	1.500.000	1.875.000
Salgspris	1.000.000	2.000.000	2.500.000
Avance pr. lejlighed	250.000	500.000	625.000
Avance i %	25%	25%	25%

Opgørelse af færdiggørelsesgrad	Lejlighed A	Lejlighed B	Lejlighed C
År 1.	50%	50%	10%
År 2.	30%	20%	40%
År 3.	20%	30%	50%
Total	100%	100%	100%

Ovenstående udarbejdelse af færdiggørelsesgrad afspejler de omkostninger som er pågået det enkelte projekt. Det forudsættes her, at forholdet mellem omkostninger og timeforbrug er identisk i forhold til andel af totalen. Denne forudsætning opstilles for at skabe en bedre komparativ case. Der er således ikke forskel på stadiet for projektet ved indregning af IAS 18 og IFRS 15.

Bilag 2

2.1 Uddrag Arkil Holding A/S årsrapport 2014

Note nr. 41 Ny regnskabsregulering

IASB har på tidspunktet for offentliggørelse af denne årsrapport udsendt følgende nye og ændrede regnskabsstandarde og fortolkningsbidrag, der ikke er obligatoriske for Arkil Holding A/S ved udarbejdelsen af årsrapporten for 2014:

IFRS 9, IFRS 14 og IFRS 15, amendments til IAS 1, IAS 16, IAS 19, IAS 27, IAS 28, IAS 38 og IAS 41, IFRS 10, IFRS 11 og IFRS 12, dele af Annual Improvements to IFRSs 2010-2012 Cycle, Annual Improvements to IFRSs 2011-2013 Cycle samt Annual Improvements to IFRSs 2012-2014 Cycle.

Af ovenstående er amendment til IAS 19, Annual Improvements to IFRSs 2010-2012 Cycle samt Annual Improvements to IFRSs 2011-2013 Cycle godkendt af EU.

De godkendte ikke-ikrafttrådte standarder og fortolkningsbidrag implementeres i takt med, at de bliver obligatoriske for Arkil Holding A/S. Ingen af de nye standarder eller fortolkningsbidrag forventes at få væsentlig indvirkning på indregning og måling for Arkil Holding A/S.

2.2 Uddrag af FLSmidt A/S årsrapport 2014

50. Standards and interpretations that have not yet come into force

Standards and interpretations that have been approved for use in the EU, but which have not yet come into force

- Amendments to IAS 19, Defined Benefit Plans: Employee Contributions

The amendment to IAS 19 clarifies the accounting treatments for contribution made by employees and third parties to defined benefit plans. The amendment is not expected to have any impact on the financial statements.

Standards and interpretations which have not been approved for use in the EU and have therefore not yet come into force at the time of releasing this Annual Report, the following new or amended standards and interpretations were not incorporated in the 2014 Annual Report as they were not in force and not approved for use in the EU.

- IFRS 15, Revenue from contracts with customers
- IFRS 9, financial instruments: Classification and Measurement and Hedge Accounting
- Amendments to IAS 16 and IAS 38
- Amendments to IFRS 10 and IAS 28
- Amendments to IFRS 11
- Annual Improvements to IFRS 2010-2012
- Annual Improvements to IFRS 2011-2013
- Annual Improvements to IFRS 2012-2014

The implementation of the new IFRS 15 in year 2017 is expected to have impact on the revenue recognition and disclosures in the Group financial reporting, but currently it is not possible to provide a reasonable estimate of the effect before the detailed review and investigations are completed.

The other new standards and amendments are not expected to have material impact on the financial reporting for the coming financial years.

2.3 Uddrag af TK Development A/S årsrapport 2014

IFRS 15, Indtægter fra kontrakter med kunder, erstatter IAS 18, Indtægter, og IAS 11, Entreprisekontrakter og tilhørende fortolkningsbidrag. IFRS 15 indeholder én enkelt, men også omfattende model for indregning af omsætning, og indeholder væsentligt mere vejledning til fortolkning af reglerne end IAS 18 og IAS 11. IFRS 15 indeholder derudover særlige regler om indregning af omkostninger relateret til opnåelse af aftaler med kunder, henholdsvis opfyldelse af aftalerne, samt øgede oplysningskrav. Om dette vil få en effekt for TK Development og hvad beløbseffekten i givet fald vil blive, kan endnu ikke oplyses idet dette kræver en yderligere analyse heraf.